JAVA-BODE.

NIEUWS-, HANDELS- EN ADVERTENTIE-BLAD VOOR NEDERLANDSCH-INDIE.

A°. 1859. Woensdag, 23 November, N°. 94.

[illegible]: Te **Batavia** bij H. M. VAN DORP; te **Samarang** bij DE GROOT, KOLFF & Co. en G. C. T. VAN DORP; te **Soerabaija** bij LE ROY & Co., te **Pasaroean** bij WEIJERMANS & Co., te **Cheribon** bij BLOK & RUZETTE, te **Tagal** bij Mevr. de Wed. G. M. VAN DORT, te **Madioen** bij G. A. HOGENRAAD, te **Padang** bij H. R. VAN WIJK, Rzn., voor de Buitenbezittingen bij de Agenten der Stoomschepen van den Heer W. CORES DE VRIES en voor **Nederland** bij J. NOORDENDORP, Pijpenmarkt te ***Amsterdam.***

Prijs per half jaar voor *Batavia* .... *f* [illegible]
„ „ „ „ „ [illegible] .... „ 15,—
„ „ „ „ „ *Buitenbezittingen* .... „ 17,50.
„ „ „ „ „ *Nederland* .... „ 22,50.
De betaling geschiedt vooruit. — Brieven ***franco.***

De JAVA-BODE verschijnt op Woensdag en Zaturdag van elke week, voor posttijd.

De prijs der **Advertentiën** is **50** cents voor de Vijf woorden
Bij eerste of meerdere herhaling **25** „ „ „ „ „
Behalve het Zegel voor den Lande.

Bij deze Courant behooren twee

BIJVOEGSELS.

BERIGT.

De Ondergeteekenden, Uitgevers van den *Java-Bode*, hebben de eer te berigten, dat de vrijwillige onttrekking van den Heer Mr. L. J. A. TOLLENS, aan de redactie van dit Blad, geen de minste verandering zal brengen in de wijze van Uitgave, terwijl in zijne plaats op de *meest voldoende wijze* zal worden voorzien.

Alle *Brieven* en *Stukken* de redactie betreffende, gelieve men toe te zenden aan het adres van den eerst Ondergeteekende.

H. M. VAN DORP.
G. KOLFF & Co.

BATAVIA, 23 *November* 1859.

IN NAAM DES KONINGS!

DE GOUVERNEUR-GENERAAL VAN NEDERLANDSCH-INDIE,

Den Raad van *Nederlandsch-Indie* gehoord;

Allen die deze zullen zien of hooren lezen Salut!
doet te weten:

Dat Hij, het raadzaam oordeelende, den termijn van 30 November 1859, bij de ordonnancie van 3 September 1859, (staatsblad no. 64), gesteld voor de verwisseling van heele en halve duiten, te verlengen;

Lettende op de artikelen 20, 29, 31 en 33 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch-Indie;

Heeft goedgevonden en verstaan:

Art. 1. De termijn van 30 November 1859, bedoeld in art. 1 der ordonnancie van 3 September 1859, (staatsblad no. 64), wordt verlengd tot en met Woensdag den 21sten Desember 1859.

Art. 2. Door de verlenging, bedoeld bij art. 1 dezer ordonnancie, wordt geene verandering gebragt in de bepaling, vastgesteld in art. 3 der ordonnancie van 3 September 1859 (staatsblad no. 64), dat niemand meer verpligt is, van en met 1 December 1859 heele of halve duiten in betaling aantenemen

Art. 3. Van en met 22 December 1859 worden de heele en halve duiten bij 's lands kassen op Java en Madura niet meer in betaling of ter verwisseling aangenomen.

En opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende, zal deze in het staatsblad van Nederlandsch-Indie geplaatst, en, voor zooveel noodig, in de Inlandsche en Chinesche talen aangeplakt worden.

Gelast en beveelt voorts, dat alle hooge en lage collegien en ambtenaren, officieren en justicieren, ieder voor zooveel hem aangaat, aan de stipte naleving dezer de hand zullen houden, zonder oogluiking of aanzien des persoons.

Gedaan te Buitenzorg, den 16den November 1859.

CHS. F. PAHUD.

De Algemeene Secretaris,
A. LOUDON.

(Staatsblad no 95a)

EXTRACT *uit het Register der Besluiten van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indie.*

BUITENZORG, *den* 21*sten November* 1859. (*No.* 3.)
(*Staatsblad No.* 97a.)

Gelezen, enz.

Den Raad van *Nederlandsch-Indie* gehoord;

Is goed gevonden en verstaan:

Eerstelijk: Te arresteren het aan dit besluit gehechte voorloopig tarief voor het overbrengen van telegrafische berigten met den onderzeeschen telegraaf tusschen Batavia, Muntok en Singapore.

Ten tweede, enz.

Afschrift, enz.

Ter ordonnancie van den Gouverneur-Generaal:

De Algemeene Secretaris,
A. LOUDON.

VOORLOOPIG TARIEF voor het overbrengen van telegrafische berigten met den onderzeeschen telegraaf tusschen *Batavia*, *Muntok* en *Singapore*.

Van Batavia	naar Singapore	of omgekeerd	*f* 5.—
» id.	» Muntok	» »	» 2.50
» Muntok	» Singapore	» »	» 2.50

Een berigt, uit niet meer dan 12 woorden bestaande, wordt als een enkelvoudig berigt beschouwd.

Berigten van 13—25 woorden als dubbele, van 26—50 als drie- en van 51—100 als viervoudige berekend, en is daarvoor het dubbele, drie- of viervoudige van den tariefs-prijs verschuldigd.

Bij berigten van meer dan 100 woorden begint de woordentelling telkens weder op nieuw bij het tweede, derde en volgende honderdtal, zoodat een berigt van 101—112 woorden als een vijfvoudig, een van 113—125 als een zesvoudig, een van 126—150 woorden als een zevenvoudig, een van 151—200 als een achtvoudig berigt wordt gerekend, enz.

Gearresteerd bij besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indie van 21 November 1859, no. 3 (staatsblad no. 97a).

Mij bekend;
De Algemeene Secretaris,
A. LOUDON.

Civiel Departement.

Benoemd:

Tot tweeden commies op het residentiekantoor te Tjandjoer (Preanger Regentschappen), de commies op het bureau van den assistent-resident van Tjilatjap, A. Papo.

BIJ DE COMMISSIE TOT ONDERSTEUNING VAN BEHOEFTIGE CHRISTENEN IN DE SOERABAIJASCHE AFDEELING.

Ontslagen:

Eervol, wegens vertrek, het lid C. J. H. Franssen, onder dankbetuiging voor de door hem als zoodanig bewezene diensten.

Benoemd:

Tot lid, M. van den Elzen, pastoor te Soerabaija.

Schutterijen, enz.

Goedgekeurd:

Dat door den Gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden

BIJ DE SCHUTTERIJ TE MACASSAR.

Is Ontslagen:

Op zijn verzoek, de eerste luitenant A. W. Bethbeder.

Is Bevorderd:

Tot eersten luitenant, de tweede luitenant L. Kollman.

Is Benoemd:

Tot tweeden luitenant, de schutter J. H. Fuchter.

Militair Departement.

Verleend:

De rang van kolonel, aan den pangeran adhipati anom Mangkoe Negoro soedibjo radja Poetra Narendro Mataram te soerakarta, met bepaling, dat hij als zoodanig zal dragen de uniform van den generalen staf.

Een tweejarig verlof naar Nederland, aan den ridmeester van het regiment Oost-Indische cavallerie P. C. Holboom.

Vergund:

De uniform aan zijn vroegeren rang verbonden te blijven dragen, aan den op zijn verzoek, eervol uit Z. M. militaire dienst ontslagen tweeden luitenant der infanterie J. L. l'Epagniol.

Ontslagen:

Op zijn verzoek, eervol, uit Z. M. militaire dienst, met behoud van regt op pensioen, de kapitein der infanterie F. H. D. Speltie.

Goedgekeurd:

dat door het Militair Departement

Zijn Overgeplaatst:

BIJ HET WAPEN DER INFANTERIE:

Bij het tweede bataillon, de eerste luitenant A. W. van Riemsdijk, van het garnizoens-bataillon te Palembang.

Bij het 4de bataillon, de eerste luitenant P. L. J. Bogaert, van het 3de bataillon.

Bij het 7de bataillon, de tweede luitenant J. G. W. Stadermann, van het garnizoens-bataillon van Celebes en onderhoorigheden.

Bij het 8ste bataillon (Ngawi), de eerste luitenant R. F. de Ravallet, van het 15de bataillon.

Bij het 9de bataillon (Zuid- en Oosterafdeeling van Borneo), de kapitein J. Epke, van het 8ste bataillon.

Bij het 14de bataillon, de kapitein J. Keijzer en de eerste luitenant J. B. van Overvest, respectivelijk van het 8ste bataillon en het garnizoens-bataillon van Celebes en onderhoorigheden.

Bij het 15de bataillon, de kapitein B. Barneveld, van het garnizoens-bataillon van Benkoelen.

Bij het garnizoens-bataillon der tweede militaire afdeeling op Java (Tjilatjap), de kapitein E. Pauw, van het 3de bataillon.

Bij het garnizoens-bataillon van Celebes en onderhoorigheden, de eerste luitenant L. A. van den Berg en H. J. van Lith, respectivelijk van het 14de en 7de bataillon.

Bij het garnizoens-bataillon der Moluksche eilanden (Banda), de eerste luitenant C. O. Croes, van het 13de bataillon.

Bij de garnizoens-compagnie van Benkoelen, de kapitein W. J. Visser en de eerste luitenant R. G. H. L. F. Trompheller, respectivelijk van het 16de en 1ste bataillon.

Marine Departement.

Ontslagen:

Op zijn verzoek, eervol, uit 's lands dienst, onder toekenning van pensioen, de gewezen klerk bij de directie van het marine établissement te Soerabaija N. W. van Middelkoop.

Aangekomen Vreemdelingen

van den 19 tot en met den 21 November 1859.

MARINE HOTEL. C. Andreas van Samarang. — W. de Jong, van Idem. — F. Wulp, van Pontianak. — C. F. Eadbink, van Samarang. — Mr. F. A. Loulon, van Buitenzorg. — F. H. J. van Munster van Samarang.

HOTEL DER NEDERLANDEN. W. H. Vogel, van Pontianak. — Mevrouw Vogel, van Idem. — J. N. Slegt, van Sinkawang. — J. Phaff, van de Reede. — Heijnderiks, van Rotterdam. — J. C. de Wit, van Idem

HOTEL DES INDES. J. C. Perbijn, van Samarang. — J. W. van der Wulp, van Onrust. — Neijts, van Soerabaija. — F. Verploeg, van Tangerang. — T. J. Rotgans, van Indramaijoe. — J. L. Klijnsma, van het Hospitaal. — K. W. E. van Leschen, van de Reede. — J. G. Taubel, van Idem. — F. H. Raij, van Binnenlanden. — G. A. Nije, van Singapore.

HOTEL WILLEM II. W. Abahulte, uit het Hospitaal. — de Haan en echtgenoot, van Onrust. — J. S. S. Schoufoir, van de Reede. — J. Engelmeijer, van Idem. — J. Kennedy, van Singapore. — J. F. Backerus, van Djambi.

JAVA HOTEL. J. J. Bergman, van Stockholm. — E. Leigh, van de Reede. — van Heemstede Obelt, van Pasoeroean. — C. F. Riese, van China. — R. Boijsen, van Indramaijoe. — H. Kuhlken, van de Reede. — J. H. Willenbrink, van Bezoeki. — J. J. Korff, van Melbourne. — J. B. Auffmorth en Echtgenoot, van Muntok.

Vertrekkende Personen.

William Pride en echtgenoot. — W Jacobsen. — N. J. Pepson.

Advertentiën.

25-Jarige Echtvereeniging

R. M. PEREIRA

en

W. M. VAN CASAND.

SOERABAIJA, 11 *November* 1859. (3635)

25-JARIGE HUWELIJKS-VEREENIGING

van

J. E. HERDERSCHEE

en

J. C. LANGENBERG KOOL.

PEKALONGAN, 16 *November* 1859. (3639)

Getrouwd:

Mr. U. J. HUBER NOODT

en

M. C. CALKOEN.

LEERSUM, 15 *Augustus* 1859. (3647)

Getrouwd:

Mr. J. DE WAL

en

R. W. J. MEINSMA.

BATAVIA, 5 *November* 1859. (3648)

Getrouwd:

JONKHEER HUBERT DE STUERS

en

JULIE BISSCHOP GREVELINCK.

PASOEROEAN, 9 *November* 1859.

Eenige kennisgave. (3629)

Getrouwd:

C. A. VAN DRONGELEN

met

J. A. VAN BRONCKHORST

SAMARANG, 10 *November* 1859. (3650)

Getrouwd:

CARAPIT, MACARTICH SATOOR

en

ANTHONIA SANTIAGO.

MAGELANG, 15 November 1859. (3668)

Getrouwd:

L. MEIJER

en

C. C. L. A. W. SWAAB.

SAMARANG, 16 *November* 1859. (3666)

Bevallen van eenen ZOON *H. van Hengst, Hulfjen de Raat.*

BLINJOE (BANKA) 29 *October* 1859. (3675)

Heden beviel van eene DOCHTER, *A. G. Zeijdel*, geliefde echtgenoot van

J. C. DOM.

DJOCJOCARTA, 8 *November* 1859. (3681)

Bevallen van eenen ZOON, *M. C. A. Briliman*, echtgenoot van *J. H. van Slingerlandt.*

SOERABAIJA, 14 *November* 1859. (3667)

Heden beviel voorspoedig van eenen welgeschapen ZOON, *M P. Bakker*, echtgenoot van

J. C. HAMAKERS.

SAMARANG, den 14 Nov. 1859. (3651)

Bevallen van eene DOCHTER, *Henrietta Helena van Leeuwen*, geliefde Echtgenoote van

PETRUS ZWAGER.

WATOE PENGANTEN, 16 *November* 1859. (3672)

Bevallen van eene DOCHTER, de echtgenoot van

L. TIESSELINCK

BATAVIA, 22 *November* 1859. (3662)

Op eene reize van **Java** naar het **Vaderland**, tot het herstel zijner gezondheid ondernomen, ontviel mij op den 10den September jl., aan boord van het Nederlandsch schip **„Patriach Samhiri,"** aan de gevolgen eener uitputting van krachten, mijn hartelijk geliefde echtgenoot den heer **JACOB, LUCRETIUS, FRANSEN van de PUTTE,** in den ouderdom van 26 jaren, na eene vereeniging van slechts weinige maanden.

De met mij diep bedroefde ouders, broeders en zusters ontvingen slechts zijn lijk, om het te Goes, bij de zijnen, ter rustplaats neder te leggen.

L. M. FRANSEN VAN DE PUTTE.

AMSTERDAM, 9 *October* 1859. geb. *Ihle.*

(Eenige kennisgeving) (3664)

Op heden den 8ste November overleed te *Malang*, mijn geliefde zoon *Jacobus, Albertus, Johannes van 't Wout*, in leven suikerfabriekant.

wed: D. A. VAN 'T WOUT.

Bisschop.

Algemeene en bijzondere kennisgeving. (3667)

In het hospitaal te Palembang overleed aan de gevolgen eener slepende ziekte, ***Gerrit Jan van Rooy***, No. 17458, Sergeant der Infanterie, Ridder der Militaire Willems Orde 4de klasse.

Sedert 1848 voortdurend in de Palembangsche bovenlanden, en bij meest alle krijgsverrigtingen tegenwoordig, zullen zij die met dien trouwen en braven krijgsman aldaar dienden, zijn overlijden zeker met leedwezen vernemen.

Het korps Onder-officieren verliest een harer waardigste leden, en het Indisch Leger een der braafste en meest beproefde Soldaten.

PALEMBANG, den 8 November 1859.

(3665) VAN STURVE.

Op heden overleed alhier in den ouderdom van 52 jaren mijn, geliefde echtgenoot *Arend Kommissaris*, mij nalatende een kindje nog te jong om haar nooit te herstellen verlies te beseffen.

L. KOMMISSARIS

geb. *Klaassen.*

MALANG, 9 November 1859. (3652)

VENDUTIE

op Donderdag den 24 November 1859,

voor het woonhuis van wijlen den Chinees **Tio Boen** op de ***Voorrij*** (bij ***Pinto Ketjiel***), door

ABEELEN, DENNISON & CO.,

van **Paarden, IJzerwerk,** fijn bewerkte Chineesche **Meubelen, 6500 Kadjangmatten,**

1 PRAAUW PAPAN groot **3** koijangs.

1 „ „ „ **1** „

(3649)

VENDUTIE

Maandag den 28sten November,

ten huize van wijlen den Inlandschen handelaar ***Moedjoeran Jagnian***, op **Pakodjan,**

door

J. SPEET,

van

diverse koopmanschappen,

MEUBILAIR EN GOUD- EN ZILVERWERKEN,

JUWEELEN, ENZ.,

en een ledig Erf, gelegen in Blok P, het 8ste Deel, No. 293, verponding nummer 803, Buurt of Wijk *Gang Kodja.* (3663)

VENDUTIE

op Vrijdag den 25 November 1859.

voor het Commissiehuis van

ABEELEN, DENNISON & CO.,

VAN MEUBELEN, PAARDEN, BENDIES,

enz., &c.

EEN EXTRA GROOT & COMPLEET

Gammelang-spel

en tegen 4 pCt. Vendusalaris.

Eén Factuur Amerikaansche Meubelen als:

Mahoniehouten Canapés, Wipstoelen en **Recumberts Stoelen, Wipstoelen** met rotting rug en zittingen, **Bureaux**-en **Bibliotheek Stoelen** met schroeven, **Houten wip-** en **Tuinstoelen, 8** Daagsche **Klokken,** witte, groene, geele, roode, en **Zwarte Verf, Harst, Harpuis, Pik.**

1800 Planken van **14 à 20** voet lengte.

Voor rekening van belanghebbenden:

15 Kisten Propatria Papier
9 Balen Beddentijk
4 „ Grijs Linnen
3 Kisten Batick Sarongs
2 „ dito Hoofddoeken
200 Manilla Sigaren-kokers
24 Land-mail Koffers, nieuw model.
300 Voet Kussens
100 Vaatjes Puike Boter.
10 Vaten „ „ à 40 pond.
1 Mast afkomstig van het Ned. schip Courier.

(3650)

VENDUTIE

op Dingsdag den 29sten November 1859,

voor het Woonhuis van den WelEd. Gestr. Heer F. G. VAN BLOEMEN WAANDERS (*Gang Chaulan*) No. 15, door

CASSALETTE & Co.,

van WAGENS, PAARDEN en

eenen netten goed onderhouden Inboedel, bestaande uit:

DIVERSE MEUBELS,

SPIEGELS, SCHILDERIJEN, LAMPEN, PORCELEIN en **GLASWERK**, enz., enz. (3682)

LEES HIER!

Op Woensdag den 30 November a. s.,

zal voor het Commissiehuis van

Gebrs. ROSELJE en Co.,

precies ten elf ure,

bij **executie** publiek worden verkocht:

EEN ERF MET STEENEN HUIS,

met pannen gedekt,

gelegen *Zuider-Voorstad*, Oosterveld, 52ste deel, blok L, verponding no. 5124, reeds geannonceerd in de Javasche Courant van 28 September en 9 October 1859. (3701)

Vendutie

op Woensdag den 30 November 1859,

voor het Commissiehuis van

Gebrs. ROSELJE en Co.,

van eene groote partij

Aardewerk, Glaswerk, Schilderijen, Kramerijen, Kantoor-Meubilair, Kantoorlampjes, diverse Lijnwaden, Handdoek,-en Tafel- en Servetgoed, Satin de Laine, Tricot en Bukskin.

Voorts:

Provisiën, 100 vaatjes pas aangebragte Boter, Zoetemelksche en Leidsche Kazen, etc. (3687)

VENDUTIE

op Maandag den 5den December 1859,

voor het Commissiehuis van

CASSALETTE & CO.,

van Diverse

KOOPMANSGOEDEREN.

(3688)

OP DE VENDUTIE

van Maandag den 5den December 1859,
voor het Commissiehuis van
„CASSALETTE & CO.,"
zullen worden verkocht:

1200 PICOLS JAPANSCHE TARWE.

(3684)

Op een nader te bepalen dag
in de maand December aanstaande,
zal op

PUBLIEKE VENDUTIE

te GENDING, PROBOLINGO verkocht worden:

EENE GROOTE ARAKSTOKERIJ,

met al de daaraan verbondene gebouwen (met regt van opstal) Machineriën, enz., gelegen te Gending, residentie Probolingo.

Inlichtingen bij de ondergeteekenden te bekomen, zijnde dezelve inmiddels uit de hand te koop.

W. MAJOR EN Co.

PASOEROEWAN 9 November 1859. (3690)

De ondergeteekenden zullen
op een nader te bepalen dag,
op Vendutie verkoopen:

100 picols oud

PLAATLOOD,

in zware platen.

(3702) ABEELEN, DENNISON & Co.

De ondergeteekenden zullen op hunne Vendutie van Vrijdag aanstaande, voor rekening van belanghebbende verkoopen:

10,000 Manilla Sigaren imperiales
87,120 do. do. Sigarettes

85 PICOLS PLAAT IJZER

55 VAATJES SPIJKERS

min of meer door zeewater beschadigd, en voor rekening van anderen

4 kisten Koek en Sint-Nicolaas Banket

20 VATEN MEEL.

(3688) ABEELEN, DENNISON & Co.

TOKO RIJSWIJK.

Pas ontvangen:

Een allerkeurigst factuur Parijsche

Hang- en Tafel moderateur LAMPEN,

waaronder Ballons, glazen, zeer elegante LAMPEKAPPEN en KAAS DEKSELS in sorten,

ROOD SICCATIF

voor Steenen- en Planken-vloeren,

CAOUTCHOUC

voor Muren, Chineesche Pagodes, Fiches en ivoren Spelen, kinder Speelgoed,

PUIK VALKBIER,

hier afgetapt à f 6.— per dozijn,
en een aantal andere artikelen meer.

(3665) J. C. SAIJERS.

BILLITON TIN.

bij

(3623) REYNST & VINJU.

JOHN BARBER,

29, NORFOLK STREET, & 15 SYCAMORE STREET, SHEFFIELD,

Having by close application and attention to the Manufacture of Razors, been enabled to produce articles of so superior quality as to command a preference in the Market, I stamped them with my own name, JOHN BARBER, confiding in the honour of the trade, that nobody would infringe upon my right, while all were free to surpass me if they could. Instead of meeting me by fair competition, some Manufacturers have been so mean as to mark their spurious and inferior imitations, „I. BARBER,—BARBER," with printed labels, and sealed like mine, evidently that they might pass for such. To prevent the public from being any longer imposed upon by counterfeits of this kind, I have obtained from the Corporation of Cutlers, authority to stamp my genuine articles with the *Square* and *Compass*, to imitate which is a penal offence. For the future therefore my

Old English Razor will be marked JOHN BARBER, ✡ and all my others

JOHN BARBER ✡

Eenigste

DEPOT en GROS en DETAIL.

bij

BRANDON & CO.,

(3651) ***op Rijswijk en in de Stad.***

Theatre Français de Batavia.

Avec la permission de Mr. le Résident.

VENDREDI, 25 NOVEMBRE 1859.

Quatrième représentation du premier mois de l'Abonnement

3me. début de mr. Carnaud, baryton.

LUCIE DE LAMMERMOOR,

Grand-opéra en 4 actes, de Donizetti.

Le Directeur Gérant,
(3673) VAN KINSBERGEN.

Pas ontpakt:

Een groot factuur

HANGLAMPEN EN KROONEN

met 2, 3, 4 en 5 armen,
waaronder met

PORCELEINEN ORNEMENTEN.

Waarloze ballons, onderschotels en glazen.

zeer fraaije Fransche

SPIEGELS EN SCHILDERIJEN

in alle dimensiën.

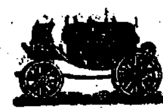
Medaillon Spiegels.

(3660) CASSALETTE EN Co.

Fijne Engelsche Parfumerien.

bij

(3656) JOHN PRYCE en Co.

ENGELSCHE REISWAGENS.

bij

(3692) ABEELEN, DENNISON EN Co.

BRANDON & Co.

hebben op nieuw ontvangen:

LEDEREN MAIL KOFFERS en

KAMFERHOUTEN KOFFERS

van de Soliedste soort (3652)

ENGELSCHE BENDIE EN WAGEN TUIGEN

Bij

(3689) ABEELEN, DENNISON & Co.

Ontvangen:

100 vaten

MEEL,

puike kwaliteit, van de Maatschappij de *Korenschoof* te *Utrecht*.

(3659) CASSALETTE EN Co.

Zeer ligte **Assen** en **Veeren**, gelijk die in gebruik voor *Amerikaansche* HANDWAGENS.

à Contant

bij

(3691) ABEELEN, DENNISON EN Co.

Crèpé Kruid in flasks,

te bekomen bij

(3658) CASSALETTE EN Co.

Pas ontvangen en bij de Ondergeteekenden

verkrijgbaar:

SUPERIEURE ENGELSCHE

Wagen- en Bendietuigen.

(3674) VAN SLOOTEN, MORGAN en Co.

Steeds verkrijgbaar:

GOEDE GABA,

voor Paardenvoeder,

à f 3.— de zak, franco aan huis.

Adres
(3679) H. M. VAN DORP.

De ondergeteekende neemt bij deze de vrijheid, aan het geëerde publiek bekend te maken, dat hij zich alhier gevestigd heeft, als: GEWEER- INSTRUMENT- en LAMPENMAKER.

Tevens slijpt hij alle soorten van ***Messen*** en belast zich met het ***Galvanisch vergulden*** en ***verzilveren.***

Ook worden alle soorten ***Stempels gegraveerd.***

C. F. SCHNEIDER.

Buiten Nieuwpoortstraat, tegen over de firma **Oudart, Frères.** (3680)

DIVERSE AMERIKAANSCHE BANKEN,

WIP STOELEN & INVALIDE STOELEN

nieuw soort.

Bij

(3693) ABEELEN, DENNISON en Co.

Door het overlijden van den Heer *L. A. Textler*, wordt te KOOP aangeboden,

zijne welgelegen en goed bekende

TOKO,

ter hoofdplaats *Cheribon.*

Ter bekoming van informatiën vervoege men zich bij

den Mede-Executeur in den boedel,
M. BLOK,
(3676) *te* **Cheribon.**

VERSCH

AMERICAANSCH MEEL

ex „Oriental".

Bij

(3694) ABEELEN, DENNISON en Co.

Per laatste Schepen ontvingen de
Ondergeteekenden

BOTER

Van der Leeuw, HAMMEN, ROOKVLEESCH, SAUCIJS DE BOLOGNE, GEROOKTE OSSENHAAS en ZALM in Blik, ROOK- en PEKELWORST in vaatjes, ROLPENS in gr. Stopflesschen, Hollandsche, Fransche en Engelsche

Groenten en Vleeschen

in Blik, gedroogde

Doperwtjes en **Snijboontjes** in Bussen, Gedroogde Vruchten, waaronder MUSCADEL ROZIJNEN en TAFELAMANDELEN, diverse geass. TAFELZUREN, gesorteerde en enkele KOEKEN in Trommels, BANKET- en SUIKERWERK, Samarangsche BESCHUIT, Alkm. GORT, Eng. GELEIJEN in potjes, Holl. MORELLEN op Brandewijn, VRUCHTEN op water en op Brandewijn *van Teyssonneau*,

voorts:

Haantjes Bier, Pale-Ale en Porterbier, Genever AVH, Champagne *Vve. Cliquot, Lelegard en Co. en Chanoine*, diverse fr. Roode Tafelwijnen in kisten, van 4 dozijnen en van 1 dozijn, Muscaat de Frontignan, fijne Rhijnwijn, fine Champagne Cognac van *Eyquem*, witte Barcel. Brandewijn en andere soorten, Sheraswijn, Madeira- en Portwijn 1e. soort, Likeuren van *Focking*, Pommerancen en andere soorten van Bitter, fransche Siropen, Frambozen-Azijn en Siroop, Keukenstroop, Bessengenever, fransche Wijn-Azijn, Jap. Soija. Salade-Olie.

zoomede:

Puike **Manilla Sigaren** No. 2
(gewoon model).
(3705) GEBRS. BEIJNON.

LET WEL.

Aan gezagvoerders van Schepen van **TJILATJAP naar BATAVIA bestemd,** wordt *f* **100.—** vracht aangeboden, tot den overvoer eener **Scheepsboot** met toebehooren.
Adres
([illegible]) KRUIJMEL *te Batavia.*

VERLOREN.

Aan de Boom te *Cheribon*, is bij vergissing weggenomen EEN BAALTJE, adres: *Blok & Ruzette*, inhoudende: *kleine pakjes met koperen meubel spijkers*, men wordt beleefd verzocht het te willen terug bezorgen, bij den kommies-ontvanger der inkomende en uitgaande regten aldaar.
(3671)

In eene Tokozaak wordt gevraagd:

EEN JONG MENSCH.

Adres:
(3677) LANGE EN Co.

Eene Jufvrouw van goed zedelijk gedrag zag zich gaarne bij eene familie geplaatst, tot het geven van onderwijs aan jonge kinderen en ter assistentie of beheering van eene huishouding.
Adres letter A. brieven franco bij de Heeren de GROOT, KOLFF EN Co.
(3700) *te Samarang.*

Ten spoedigste wordt verlangd:
In eene pas beginnende TOKO-ZAAK, in de binnenlanden van *Java*,

een jong Mensch of een ongehuwd persoon,

voorzien van goede getuigschriften, eenigzins bekend met den **handel**, het **boekhouden** en het voeren van **correspondentie.**
Voorloopig is het Salaris **bepaald op *f* 50.—** 's maands, met vooruitzigt op vermeerdering en onder genot van vrije woning.
Inclinerenden gelieve zich te wenden met franco brieven onder lett. N. tot de boekhandelaren **de Groot, Kolff & Co.,** te Samarang. (3669)

TOKO ESMIOL.

VERSCH HOLLANDSCH

ST. NICOLAASGOED,

1ste kwaliteit, en bij vooruitbestelling te bekomen:

Banketletters.

(3678)

Een iegelijk wordt verzocht **geen Crediet** te willen verleenen, aan wie het ook zij, op mijne rekening.
B. H. MERGHART.
BATAVIA, den 18 November 1859. (3634)

Bij eene fatsoenlijke **Familie**, op een goeden stand wonende, wordt gelegenheid aangeboden tot

KOST EN INWONING

voor een **Heer.** Er bestaat tevens gelegenheid om dagelijks mede naar de stad te rijden.
Adres
(3653) G. KOLFF & Co., *te Batavia.*

TE KOOP **Eene complete**

STEENBAKKERIJ.

Adres
(3621) GEBRS. VEIT, Bazaar Senin.

TE KOOP **HET HUIS EN ERF** langs den weg van **Tanah Abang** en de **Kebon-Sirie,** thans bewoond door den heer **M. S. Taylor,** bestaande het **Erf** uit twee Blokken, metende ongeveer **250** ellen lang en **160** ellen breed.
Adres
(3636) MARTIN. DYCE & Co.

Genezing te Calcutta, van de Jicht door middel van de

HOLLOWAY'S ZALF EN PILLEN.

Copij van een' brief den 14 Maart 1859, ontvangen van Babo v. Bussumbee Law, hoofdkommies bij de policie te Calcutta.
Aan Professor Holloway, 242 strand London.
Sir! Sedert verscheidene jaren geregeld lijdende aan jicht of rhumatische pijnen, en alles beproefd hebbende zonder eenige beterschap te bespeuren, ben ik ten laatste tot het gebruik van uwe zalf en pillen gekomen. Ik ben thans zoo gelukkig u met een dankbaarhart te kunnen melden dat ik al spoedig eene groote verligting ondervond, en met het gebruid der medicijnen voortgaan den laatste winter vrij wel was en nu nog steeds in het bezit eener goede gezondheid ben.
Mijnen opregten dank bied ik u daarvoor bij deze aan; ik gevoel niet erkentelijk genoeg te kunnen zijn, voor het voorregt dat ik geniet ten gevolge van het gebruik uwer [illegible] te waarderen zalf en pillen, en zal alles doen om u bij mijne vrienden aan te bevelen.
De prijzen dezer Zalf en Pillen zijn als volgt:
Doosjes pillen à *f* 1.— *f* 3.— *f* 5.—.
Potjes zalf à *f* 1.— *f* 3.— *f* 5.—.
Te Batavia bij S. B. van Kleeff & Co.
» Banjoemaas » M. S. Cheriman.
» Poerworedjo » F. Neumann.
» Soeracarta » W. Veldman.
» Djocjocarta » Buijn & Co.
» Salatiga » F. Kruthoffer.
» Tagal » Wed. Dort.
» Cheribon » W. Galistan.
» Cheribon » M. Blok,
» Samarang » H. L. de Lyon, de Groot, Kolff & Co. en bij
de hoofdagenten Soesman & Co. (3696)

JAVA-BODE

H. H. inteekenaren op bovengenoemd Blad, die geneigd zijn met hun abonnement voor het **Eerste half jaar 1860** voort te gaan, worden beleefd verzocht, hiervan zoo spoedig mogelijk aan den Ondergeteekende kennis te geven, en hem de gelden daarvoor ***franco*** toe te zenden, opdat hij in staat gesteld moge worden, de oplage bij tijds te regelen.

Prijs voor het Eerste halfjaar:
voor Batavia .... *f* 12,50
„ Java .... „ 15,—
„ de Buitenbezittingen .... „ 17,50
„ Nederland .... „ 22,50
Brieven *franco* aan den *Administrateur*,
H. M. VAN DORP.

De Inteekening en storting van dat Blad kan ook geschieden bij **Blok** en **Ruzette** te Cheribon; Mevr. de Wed. **G. M. Dort** te Tagal; **de Groot, Kolff & Co.** en **G. C. T. van Dorp** te Samarang; **Le Roy & Co.** te Soerabaija; **Weijermans & Co.** te Passaroeang; **G. A. Hoogeveraad** te Madioen. **H. R. Van Wijk, Azn.** te Padang; en voor de Buitenbezittingen bij de Agenten der schepen van den Heer **W. Cores de Vries.** (3628)

KOKKI BITJA,

ATAOE

KITAB MASAK MASAKAN INDIA.

5de druk.
à *f* 3.- franco per post **à *f* 4.-**
te bekomen bij den *Boekhandelaar*
H. M. VAN DORP.
BATAVIA, 1859. (3645)

UITGETROKKEN NUMMERS
in de

239ste Staats-Loterij

met de navolgende prijzen:

No. 17845 .... ***f* 20,000**
„ **8915** .... „ **1500**
„ **875[illegible]** .... „ [illegible]
„ **11460** .... „ [illegible]
„ **11465** .... „ **1000**
„ **15053** .... „ **1000**
„ **15080** .... „ [illegible]

LOTEN VOOR DE 240ste STAATS-LOTERIJ

zijn te bekomen:

Een heel Lot .... ***f* 100**
Een half „ .... „ **50**
Een vijfde „ .... „ **20**
bij
(3654) G. KOLFF en Co. te Batavia
en de GROOT, KOLFF en Co. te Samarang.

De gevolgen der doorgraving van de Landengte van *Suez* met kaarten
Prijs f 5.—
Per mail ontvangen bij den *Boekhandelaar*
H. M. VAN DORP
(3686) *te Batavia.*

ALMANAKKEN

met Dames Portretten
voor 1860
KANTOOR ALMANAKKEN.
Ontvangen bij
(3699) G. KOLFF & Co.

Chinesche Fiches,

compleete stellen voor twee Speeltafels in Ivoren en Sandelhouten Doosjes, Chinesche **Werkdoosjes** voor Dames.
Ontvangen bij
(3698) G. KOLFF en Co.

VIOLET'S

Plume Electro metallurgique.
Eene in het vuur geharde onverslijtbare pen, overtreft alles wat van dien aard tot heden is uitgevonden.
à *f* 4.- per gros.
Te bekomen bij den *Boekhandelaar*
3658) H. M. VAN DORP.

VISITEKAARTJES.

Te bekomen bij
(3676) W. OGILVIE.

HET STOOMSCHIP PALEMBANG,
kapt. KULLER,
zal op Zondag den 27dezer via **Cheribon, Tagal, Pekalongan** en **Samarang** naar **Soerabaija** vertrekken.
Informatiën bij
(3697) W. CORES DE VRIES.

STOOMBOOT

OENARANG,

De vertrekdagen dezer boot zijn voor de maand November bepaald als volgt:
Van SOERABAIJA naar SAMARANG den 27sten.
„ SAMARANG „ BATAVIA „ 29 „
Telkens des morgens ten 8 ure precies.
Nadere informatiën bij *de Agenten* alhier,
(3624) LANDBERG, BEZOET DE BIE & Co.

Met het snelzeilend Ned. Fregat Schip

ELISABETH,

kapt. H. A. HARMS,
in het begin der aanstaande week van hier naar **Nederland** vertrekkende en uitmuntend tot den overvoer van ***Passagiers*** ingerigt, wordt nog Passage aangeboden.
Voor nadere informatiën bij *de Agenten*
(3685) LANDBERG, BEZOET DE BIE EN Co.

EERSTE BIJVOEGSEL
behoorende bij den
JAVA-BODE,
van Woensdag 23 November 1859, N⁰. 94.

Wat kan den Javaan tot vrijen arbeider vormen?

(*Slot.*)

Vervolgen wij.

Gij zegt: betaalt den Javaan hooger loon, en bedoelt daarmee een billijk loon, naar uw zienswijze. Maar gelijk wij hoorden, uw billijk is niet zijn billijk. Hebt gij vrijheid, om van uw zijde, dat loon te bepalen, hij heeft die, als vrij man, nu ook niet minder van zijn zijde. En tusschen uw beider loonsbepaling bestaat dalk een verschil, dat gij het daarover niet ligt eens zult worden, als gij niet toegeeft. Kan hij toch, zonder uw geld, nog altijd wel zijn kost verdienen; gij kunt niet buiten zijn arbeid. Zoo hangt het dan dus niet van u, maar van hem af, hoe groot dat hooger loon zal zijn; dus ook niet van uw loonsbepaling, het- geen gij meendet, maar van de zijne, of gij arbeiders zult hebben. Gij zijt zoo geheel aan hem overgeleverd, geheel afhankelijk van zijn willekeur. Maar wanneer wij dit op het oog houden, wat is die vrije arbeid dan anders, dan een vervangen van de vroegere verpligting van den Javaan, om te arbeiden tegen een billijk bepaald loon, door zijn willekeur in het bepalen van dat loon en van dien arbeid. Wel treurig, hoogst treurig! Laat thans een feit spreken.

Vroeger werden de publieke gebouwen, door gedwongen diensten, tegen geringe betaling, onder toezigt van de residenten of controleurs opgerigt. Thans heeft de waterstaat het beheer daarover, moet dit door vrijen arbeid en tegen billijke hooger betaling geschieden.

Trekken nu die billijke hoogere loonen door u gesteld; komen nu de arbeiders in grooten getale van alle kanten toestroomen? Niemand, bekend met de zaken, zal dit ook maar eenigzins durven beweren.

Hoe verre is het er nog af! Van alle kanten klagten. De werken gaan traag voort of staan stil. Men moest hier en daar, om het dwingen van den nood, wel met dwang tot arbeid tusschenbeiden komen.

Maar dit deed men niet in Cheribon, en te regt. Wil de regering toch vrijen arbeid, dan heeft de resident haar, en niet zijn wil, mogt die misschien ook anders zijn, op te volgen. Welnu, de vrije arbeid was in Cheribon vijf jaren bezig met het bouwen van een brug op den postweg. Het nieuwe logement, zoo noodzakelijk, dat op de hoofdplaats wordt gebouwd, reeds vier, vijf jaren in aanbouw, staat nog altijd onvoltooid. Nu zal dat logement wel eindelijk onder dak komen, en daar Cheribon slechts een logement behoeft, ook eenmaal voldoende in die behoefte voorzien zijn. Maar zal men ditzelfde ook van zijn behoefte aan bruggen zeggen? het telt toch niet minder dan 1359 bruggen [illegible]

Volgens een berekening, die niet falen kan:

1 : 1359 = 5 : x

zou de vrije arbeid in Cheribon dus eerst na 6795 jaren met de laatste brug gereed zijn. En dan moeten nog geen buitengewone reparatien, hetgeen over een zoo lang tijdsverloop wel eenigzins te verwachten is, tusschenbeiden komen.

De tegenstanders der schoolpligtigheid zullen dit ook wel van de werkpligtigheid zijn. De hemel beware mij, ook maar eenigzins hun dwalingen te deelen. De mensch, die inwendig niet vrij is, kan het ook niet uitwendig zijn. Inwendig verslaafd aan dwalingen, driften en hartstogten, zal hij, door geen wet of straf weerhouden, nu ook naar buiten, in zijn leven haar slaaf worden. Het is toch zoo onbetwistbaar waar, in het zedelijke als in het natuurlijke, dat giftige zaden noodzakelijk giftige planten en vruchten moeten voortbrengen.

Ziet het slechts in die booze, ontaarde ouders, die door geen wet daartoe verpligt, hun kinderen nu ook van de school houden. Zij laten hen opgroeijen in onkunde en boosheid, tot verderf van zich-zelf, den naasten en den staat. Ziet het ook in den Javaan; men wil geen wet van verpligten arbeid, tegen een billijk en bepaald loon, voor hem laten gelden; en daardoor is geschied en zal steeds meer geschieden, wat wij vermelden, tot verderf van hem-zelf, van Java's welvaart en van den staat.

Geeft slechts hoogere loonen! een weerklank van hetgeen gij anderen vaak hoort zeggen: bevorder slechts de materiele welvaart der Javanen, der bewoners van onzen Archipel, voer handel, nijverheid en landbouw slechts hooger op onder het volk, laat daardoor steeds meer geld onder hetzelve in omloop komen, bevorder slechts het verkeer, en de ontwikkeling de beschaving des volks zal van zelf met rasse schreden volgen.

Volgens hen zou de stoffelijke welvaart van een volk van zelf zijn geestelijke ontwikkeling en beschaving ten gevolge hebben.

Onbegrijpelijk dwaas en dom beweren!

Wat zoudt gij van mij zeggen, mevrouw! indien ik u raadde: zorg slechts, dat uw zoontje altijd genoeg geld op zak heeft, dan kunt gij u verzekerd houden, dat hij van zelf tot een knap en braaf mensch zal opgroeijen? Gij zoudt meenen den raad van een krankzinnige te hooren.

Maar nu wilde ik toch wel eens hooren bewijzen, dat de bewering: stoffelijke welvaart is de moeder der geestelijke, der beschaving van een volk, in iets minder krankzinnig ware, dan die raad.

Sommige menschen schijnen door beschaving, door geestelijke ontwikkeling van een volk, een slimmer, meer geslepen en slechter worden des volks te verstaan. Is dat ook hier het geval, dan, het kan niet ontkend worden, zullen zij ongetwijfeld langs geen meer zekeren weg, dan langs dien door hen aangewezen, hun doel bereiken.

Wij hebben immers helaas! reeds de proef op de som. Ik bezocht de Aroe-eilanden, was op Ceram, op nog andere eilanden, van het verre oosten in onzen Archipel.

Die eilanden leveren verschillende voortbrengselen op, door den handel gewild. Boniers kwamen er heen met hun padoekans, andere inlanders met hun vaartuigen, ook enkele Europeanen met hun raschepen. Zij vertoefden er langer of korter tijd voor hun handel, en bragten er voor die voortbrengselen hun geld en koopwaren. Evenzeer als dat geld een vroeger niet gekende welvaart onder het volk verspreidde, werden die eilanders door het verkeer en den handel met de vreemdelingen ook meer afgerigt op den handel, slimmer, meer geslepen.

In dezelfde mate werden zij ook meer immoreel.

Die welvaart deed en onmatigheid en dronkenschap geboren worden.

Ik-zelf was getuige van haar ergerlijke tooneelen op de Aroe-eilanden.

De statistieke opgaven zeggen u, hoe daar arak en een slecht gestookt soort van anijs de voornaamste artikelen van invoer zijn.

De heidensche, ook de zoogenaamde christelijke bevolking is er door die welvaart aan den drank en steeds meer verslaafd geraakt. Zoo ook de heidenen van Mangarije en andere eilanden dier zeeën.

Den Mahomedaanschen bewoners deden meerdere handel en welvaart steeds meer naar de amfioenpijp grijpen, ook zich steeds meer aan kaart- en dobbelspel overgeven, hanenvechterijen aanleggen, daarbij weddingschappen aangaan en zich ontwikkelen in verschillende kwade praktijken, om elkander geld af te winnen of te bedriegen.

Voorzeker zij zijn nu geenszins die domme en onwetende menschen meer, die ze vroeger waren en gelijk hun stamverwanten in het binnenland of op de achtereilanden, die in dat verkeer en die meerdere welvaart niet deelden, nog zijn. Maar van dom en onwetend zijn zij nu geslepen en slecht geworden, afgerigt op bedrog.

En dat werden ze nog te meer, doordien hier en daar, zich sommigen dier vreemdelingen, kooplieden, in hun midden, voor goed vestigden.

Zij stegen nu zelfs tot die hoogte van ontwikkeling, dat zij het niet slechts begonnen in te zien, maar ook de juiste maatregelen wisten te treffen, om het binnenland aan hun onmatig en oneerlijk winstbejag dienstbaar te maken.

Zij sloten daarom als een niet te doorbreken kordon, en wisten de bevolking, daar die nu wel bij hen moest ter markt komen, hun produkt voor spotprijzen afhandig te maken en hen het benoodigde, over zee aangevoerd, zoo duur mogelijk aan te rekenen.

Maar soms waren die domme menschen toch niet zoo dom, om zich altijd te laten bedriegen, en nu door hun grooter aantal zeer voor de bedriegers te vreezen. Maar ook daarvoor wist hun steeds voortgaande beschaving spoedigen en goeden raad. Zij stookten de dorpelingen en hun hoofden tegen elkander op, wisten steeds wantrouwen, vrees, twist en strijd onder hen te onderhouden. Ziet zoo beschaafd waren ze nu reeds, dat zij het *divide et impera*, zoo goed als de beste Talleyrand of Palmerston wisten toe te passen.

Dit mogt echter niet verhinderen, dat die bevolking, toch soms hun kwellen en bedriegen dood moede, er aan dacht, er van sprak, om zich, buiten hen om en meer direct, met toean companie in betrekking te stellen. Maar dan wisten zij hen aanstonds zulk een rad voor de oogen te draaijen en dien toean companie, gelijk zij nog altijd de indische regering op die eilanden noemen, als zulk een duivel af te schilderen, dat de arme menschen weer angstig in hun schelp kropen, en in 's hemels naam van twee slechten, het beste, gelijk zij meenden, bleven kiezen.

Ziet daar u op vele en verschillende vruchten geweven, aan den boom der beschaving, uit het zaad van vermeerderde materiele welvaart, handel en verkeer, op zoovele eilanden van onzen Archipel maar al te rijk en welig opgewassen.

Ik was eenige dagen te Wahaai, een militaire post op de noord-kust van Ceram. Wat konden wij daar beter doen, dan spreken over dat eiland, zijn bevolking en toestand?

Daar nu verhaalde men mij, wat ik u thans weêr heb verhaald.

Die strandbewoners met hun hoofden, voor zich-zelf diep bedorven, een geesel voor de bevolking des binnenlands, zijn bovendien de grootste belemmering voor het Nederlandsche gezag op die buitenposten, om zich met dat binnenland in betrekking te stellen en er invloed te verkrijgen tot heil van zijn bevolking.

Nog eens, ziet daar de vruchten der beschaving, als gevolg van materiele welvaart, handel en verkeer, op zich-zelf, in den indischen Archipel, door sommigen toch zoo hoog opgevijzeld.

En de oorzaken daarvan?

Geheel zinnelijke menschen, en in weerwil van hun zekere ontwikkeling door handel en verkeer, in het wezentlijke nog diep onwetend, worden zij zoo ten eenemale beheerscht door hun dwaze en zondige gedachten, door hun ruwe en booze driften en hartstogten, en vloeit hen daartoe iedere meerdere welvaart toe, om voor haar een nieuw voedsel te worden, hen zoo steeds van kwaad tot erger te doen vervallen.

Evenzeer als de Javanen en overige eilanders van onzen Archipel op hun tegenwoordig standpunt het verstand en den wil missen, om een goed gebruik van de vrijheid te maken, missen zij ook dat verstand en dien wil, om bij vermeerdering van welvaart die tot nut van zich-zelf en anderen aan te wenden. In tegendeel zij zullen er toe vervallen, gelijk zij er reeds in zoovelen toe vervielen, om van beide een treurig misbruik te maken.

Wij hebben het voldoende aangetoond en met feiten gestaafd.

Daarom wacht u wel, hen nu reeds die vrijheid toetestaan of te meenen, hen daarvoor te kunnen opvoeden door die middelen, welke wij te regt moesten veroordeelen als zekere oorzaken van hun nog dieper verderf en grooter ellende.

Wilt ge den Javaan voor den vrijen arbeid, voor de vrijheid van burger doen rijp worden, en hem tevens een goed gebruik doen maken van de meerdere welvaart, die hem langs welke verschillende wegen ook, door handel, landbouw, nijverheid en wetenschap, die zich dan ook steeds vooruitgaande en meer zullen ontwikkelen, daarbij zal toevloeijen,.. mijn laatste woord is gelijk mijn eerste: voed hem dan op *tot een verstandig en godsdienstig zedelijk mensch.*

(*Redactie*) HERMAS.

TELEGRAM.

Samarang, 22 November 1859, 11u. 23m. voormiddags.

De *Ambon* arriveerde gisteren alhier vier uren vóór de *Oenarang*.

N. B. De *Ambon* en de *Oenarang* vertrokken Zondag morgen *op hetzelfde* uur van Batavia.

BATAVIA.

Aan een particulieren brief van Singapore, dd. 16 dezer, ontleenen wij het volgende:

»De inwoners van Singapore zijn zeer verheugd door de gedachte, dat zij nader tot Java gebragt zijn door den electrischen kabel. Alle ingezetenen hebben de *Bahiana*, de kabels, de batterijen, enz., bezigtigd, en op een dejeuner, dat daar aan boord werd gegeven, stelde de gouverneur der Straatbezittingen, kolonel Cavanagh, den volgenden toast in: »Dames en Heeren!" Ik wil een toast instellen, waarvan ik zeker ben, dat gij allen eendragtig zult instemmen, namelijk succes aan hen, die in den Oosterschen Archipel de electriciteit komen brengen, met de innige hope, dat de kabel, die wij zoo pas hebben gezien, een schakel moge zijn in den vriendschapsketen, die ons lang aan onze natuurlijke bondgenooten, de Hollanders, heeft verbonden."

Zelden heb ik een passender en juister toast gehoord dan dezen, en ik ben overtuigd, dat, als al de Engelschen op Java deze vriendschappelijke gevoelens van onze overheid jegens de Nederlanders vernemen, zij verheugd zullen zijn te zien, dat het de ernstige bedoeling van kolonel Cavanagh is, een goede verstandhouding tusschen de beide volkeren te bevorderen.

— De *Palembang*, die gisteren morgen 8u. 30m. van Samarang vertrokken is, arriveerde te Batavia op heden te 9u. 30m. tegen de moessoen op.

— Men schrijft ons van *Palembang:*

In den hedendaagschen tijd worden geest en krachten ingespannen, om door stoom en telegraaf de communicatie te bespoedigen, hierdoor handel en nijverheid bevorderlijk te zijn en door eene snelle wisseling van gedachten toetebrengen tot vooruitgang en beschaving.

In het Palembangsche echter schijnt men zich aan den ouden sleur vasthoudende, het nut noch van het een, noch van het ander te beamen, maar van een stelsel uit te gaan, »langzaam maar zeker".

Door deze wijze van beschouwen worden de ingezetenen der Palembangsche bovenlanden (Tebing-Tinggi) dan ook meermalen teleurgesteld, en hebben zij helaas! de overtuiging erlangd, dat het vermogen van den stoom niets vermag tegen de zienswijze van Oom Kees, die tot hiertoe heeft goedgevonden *spoed* gelijk te stellen met *geen spoed.* Ik geloof dat er geen buitenpost in den Ned. Ind. Archipel bestaat, waar de landmail-tijdingen en brieven even als te Palembang met dien gewonen post (geen spoed verzonden worden, na dan nog dikwijls acht dagen ter hoofdplaats te zijn aangehouden. Wat helpt het, of men in Nederland op de paketten voor Palembang bekend stelt »buiten het Java paket," indien men hier blijft voortgaan, ze op eene even trage wijze te verzenden?

De belangen van velen worden hierdoor uit het oog verloren, en, strijdig met de beginselen, het even doelmatige als nuttige eener instelling willekeurig in het niet terug geslingerd.

Het is alzoo te wenschen, dat hierin weldra eene verandering worde gebragt, door de landmail-tijdingen en brieven, gelijk op alle andere plaatsen, ook hier in het Palembangsche voortaan met *extra* gelegenheid te verzenden, en niet meer op het postkantoor ter hoofdplaats aan te houden.

Het geschiedde immers ook wel, toen *Oom Kees* zich te Lahat bevond; en waarom zou het niet kunnen, wanneer hij op de hoofdplaats is? Heeft *hij* er geen belang bij, dan toch *een ander.*

— Van Amboina meldt men ons van den 3den dezer: Ofschoon de drooge tijd anders gewoonlijk in September begint, hadden wij tot heden toe veel regens. De gezondheidstoestand der bevolking is overigens zeer goed.

— Gedurende de maand September jl. is aan inkomende en uitgaande regten op Java en Madura ontvangen eene som van *f* 1,026,609:59.

De ontvangst over de negen eerste maanden van 1859 bedraagt	*f* 6,765,085:35
Hieronder is echter begrepen:	
Aan fictieve regten op Gouvernements producten . . . . *f* 1,093,709:119	
Aan terugbetaalde regten » 108,135: 25	
	» 1,201,845:22
Zuivere ontvangst	*f* 5,563,240:13

Gedurende de eerste negen maanden van 1859 is méér ontvangen dan over dien tijd:

in 1857 *f* 397,587:93
» 1858 » 487,092:08.

Bagelen. Den 9den dezer hebben in de afdeeling Ledok hevige winden geheerscht, waardoor in het district Leksono 2, in het district Sapoeran 23 en in het district Kaliabang 25 inlandsche woningen omvergewaaid en eenige zwaar beschadigd zijn.

In het laatsgemelde district heeft door het invallen van een huis een mensch het leven verloren.

Op de passar te Wonosobo zijn 2 waringin-boomen omver gevallen, waardoor aan een der loodsen schade is toegebragt.

Tevens is het berigt ontvangen, dat ter zelfder gelegenheid het dak van een der theefabrieken te Bedakah belangrijke schade heeft gekregen.

Celebes. De rust in de zuider-districten is niet verder verstoord. Het regentschap Polong Banking heeft gedeeltelijk voldaan aan de verlangde levering van koelies voor de tweede Bonische expeditie, en de meeste bewoners daarvan zijn van Goasch grondgebied naar hunne kampongs teruggekeerd. Eene compagnie soldaten is te Takalar achtergebleven. Van de personen, welke zich aan den moord van den gezaghebber Burgemeestre hebben schuldig gemaakt, is één te Macassar in hechtenis. De overigen is men op het spoor.

(*Jav. Ct.*)

AANKOMST DER MAIL.

Gisteren ochtend kwam alhier ter reede de stoomboot *Banda*, kapitein *Neye*, medebrengende brieven en dagbladen uit Europa, loopende tot 12 October. Wij deelen onzen lezers kortelijk hierbij het voornaamste mede.

Algemeen Overzigt.

Rotterdam, 7 October. Men is met de Italiaansche kwestie nog niet veel verder dan voor 14 dagen. Nog altijd blijft het de vraag: zal er een Europeesch congres tot stand komen of niet. Den 28sten der vorige maand liet keizer Napoleon, door middel van den *Moniteur*, verklaren, dat het zijn doel niet was, om voor een lid zijner familie in Italie een koningrijk te stichten en dat daarin dus geen reden te vinden is voor de belemmering, welke deze gewigtige aangelegenheid tot dusverre ondervond. Inmiddels gaan de gebeurtenissen in Italie haren gang. Men stelt daar alles in het werk wat strekken kan, om de vereeniging met Sardinie tot een fait accompli te maken. Zoo werd den 30sten Sept. te Florence het Kruis van Savoije met de Italiaansche vlag geplant en met een salvo van het geschut begroet, en dienzelfden dag verscheen er eene proclamatie van de provisionele regering, waarin werd aangekondigd, dat het bestuur voortaan zal uitgeoefend worden in naam van den gekozen vorst, Victor Emanuel. Bij eene andere proclamatie werd de invoering van het Sardinische muntstelsel bevolen. Ook te Bologna werd twee dagen later het Kruis van Savoije geplant, voorafgegaan door een besluit, dat de regering in naam van koning Victor Emanuel zal plaats hebben. Bij de verklaring van den *Moniteur*, dat de geruchten, betreffende eene kandidatuur van prins Napoleon voor de kroon van Etrurie, ongegrond zijn, kan men natuurlijk niet anders verwachten dan een herstel van de vervallen verklaarde vorsten. De toestand van het schiereiland is dus hagchelijk en de moeijelijkheid, om uit dien toestand te geraken, wordt nu ook erkend door hen, die aanvankelijk de oplossing der Italiaansche kwestie zoo ligt achtten. De zaak wordt des te neteliger, omdat de bevolking van Italie Engeland op hare zijde heeft en de gespannen toestand, die op dit oogenblik tusschen den Pauselijken Stoel en de Fransche regering bestaat, hebben koning Victor Emanuel aanleiding gegeven, om in zijn antwoord aan de deputatie van Bologna een antwoord te geven, waarin een geest van aanmoediging niet te miskennen en waarvan het gevolg geweest is, dat de Sardinische gezant te Rome zijn paspoorten gekregen heeft. In het belang der Italianen-zelven zou het dus welligt beter geweest zijn, zoo dit antwoord minder aanmoedigend geweest ware. Want in den Kerkelijken Staat komt het Italiaansche vraagstuk in botsing met algemeene Europesche belangen, die haar welligt te magtig zullen worden. Mogelijk zou het in het belang der goede zaak wenschelijker zijn, zoo de inwoners der Romagna afstand deden van het denkbeeld eener losscheuring van den Kerkelijken Staat, en zich, althans vooreerst, tevreden stelden met hervormingen. Intusschen hebben zij, zooals wij zoo even zeiden, alles gedaan, om de vereeniging met Sardinie tot een fait accompli te maken. Geheel Umbrie is in een staat van gisting, in weerwil van de tegenwoordigheid der Zwitsersche troepen, en te Ancona is een complot tegen de Pauselijke regering ontdekt, zonder dat die het tot nu toe gewaagd heeft, de schuldigen te laten arresteren. Een bewijs, hoe zwak dit gouvernement zich tegenover de revolutie gevoelt. En toch schijnt de regering van Z. H. voornemens te zijn, geen voet breed te wijken. Reeds verkeert men dagelijks in de vrees, dat de Italiaansche en de Pauselijke troepen handgemeen zullen worden. Volgens een berigt uit Ravenna van 26 Sept. was daar eene proclamatie van de revolutionaire partij te Bologna bekend gemaakt, waarin de Italianen uitgenoodigd worden, om als vrijwilligers naar Bologna, Ferrara en Forli te komen, vanwaar zij naar Ravenna zullen gedirigeerd worden, om in de bataillons schutterij te worden ingedeeld. En men meldt uit Turin dd. 2 dezer, dat eene inschrijving, groot een millioen francs, ten behoeve van den aankoop van geweren voor Garribaldi, met een goed gevolg bekroond wordt. Inmiddels verwacht men dagelijks het berigt, dat het vredestractaat te Zurich geteekend is. Volgens de Parijsche *Patrie* zullen de drie onmiddelijk bij de zaak belanghebbende staten, Oostenrijk, Frankrijk en Sardinie aan het tractaat deelnemen, met dien verstande, dat er drie afzonderlijke overeenkomsten zullen bestaan, een tusschen Frankrijk en Oostenrijk, een ander tusschen Frankrijk en Sardinie en eindelijk een derde tusschen de drie mogendheden gezamentlijk. Bij deze overeenkomsten zal de afstand van Lombardije bevestigd en de aangelegenheid van de Oostenrijksche schuld, die ten laste van Lombardije komt, geregeld worden. Men voegt er bij, dat het hof van Weenen in dit opzigt groote concessien heeft gedaan; hetgeen strookt met hetgeen onze particuliere correspondent te Weenen daaromtrent mededeelt. Onder de heden in omloop zijnde geruchten behoort ook, dat men voornemens is de geheele bevolking van Toskane te laten stemmen, of zij de verdreven dynastie al of niet terug begeert, zullende, zoo de stemming tegen den groothertog uitvalt, diens herstelling niet meer in aanmerking komen, maar door een congres beslist worden, wie den troon van Toskane beklimmen zal.

De berigten uit Napels luiden bij voortduring zeer ongunstig. In het geheele rijk hebben bewegingen van troepen plaats, terwijl de ministerraden elkander met eene zeldzame snelheid opvolgen. Het schijnt dat men niet zonder vrees is voor een aanval der troepen uit de Romagna tegen de pauselijke strijdmagt of tegen een der steden, die alsnog onder het pauselijk gezag zijn, als wanneer de nationale beweging ligtelijk tot Napels kan overslaan. Men weet overigens, dat de troepen der Italiaansche ligue in de Romagna slechts op korten afstand van de pauselijke troepen zijn geplaatst. De tegen elkander overstaande krijgsmagt moet echter uit een militair oogpunt veel te wenschen overlaten.

De zaak van de drukpersvrijheid in Frankrijk is nu beslist. De dagbladen werden den 27sten September door den *Moniteur* verwittigd, dat de regering de scherpe uitvallen tegen de bestaande drukperswetgeving niet langer zou gedoogen, omdat zij daarin de woelingen van de oude staatspartijen ziet.

Eenige Fransche bisschoppen hebben het noodig geacht, de verdediging van de Pauselijke regering tegenover de beschuldigingen der inwoners van de Romagna op zich nemen. Zoo heeft o. a. de bisschop van Poitiers tot de geestelijken van zijne diocese een mandement gerigt, waarin openbare gebeden voor den paus bevolen worden en dat te gelijk zware beschuldigingen tegen de staatkundige vijanden van het gouvernement van Z. Heil. behelst. Ten slotte verklaart de bisschop, dat de Romeinsche staatsinstellingen de altijd geschokte en wankelbare instellingen van den tegenwoordigen tijd overtreffen. Als men den bisschop van Poitiers moet gelooven, zegt het *Journal des Débats*, dan moeten de meest verlichte gouvernementen van Europa, in plaats van den Paus hervormingen aan te raden, hun bestuur naar dat van den Kerkelijken Staat inrigten.

— Het geschil tusschen Spanje en den H. Stoel over den verkoop der geestelijke goederen, is geschikt, in diervoege, dat die vervreemding geen hinderpaal meer van de zijde van Rome ontmoeten zal, waartegen de geestelijkheid voor een geëvenredigd bedrag onvervreemdbare inschrijvingen ten laste van den staat ontvangt. Het kabinet van Madrid zal aan de Cortes, die 1 dezer weder bijeengekomen zijn, daartoe eene wet aanbieden. Op deze wijze is een der neteligste aangelegenheden in Spanje afgedaan en wel op eene voor den staat voordeelige wijze; want terwijl nu het budget, ten behoeve van de geestelijkheid, met een bedrag van 170 à 200 millioen realen bezwaard wordt, wordt de opbrengst van den verkoop der meergenoemde goederen, ten behoeve van den staat, op 4 milliard realen geraamd.

De koningin van Spanje bevindt zich in de 5de maand harer zwangerschap.

De nationale beweging in Duitschland duurt voort. Men weet uit ons vorig nommer, dat zich ook te Frankfort a/M. een vereeniging van die partij geconstitueerd heeft, doch de stedelijke regering heeft niet willen toestaan, dat deze vereeniging haren zetel had op de plaats, waar de bondsdag gevestigd is. Het kabinet van Weenen heeft, in eene scherpe nota, aan den hertog van Gotha verweten, dat hij deze beweging begunstigt. De Oostenrijksche minister, van wien de nota is uitgegaan, graaf Rechberg, heeft den misslag begaan, om eene hervorming door wettige middelen te verwarren met een aanval op eene wettig bestaande magt. Men ziet het antwoord des hertogs van Gotha met verlangen te gemoet, te meer dewijl het hem aan geen argumenten ontbreken zal, om de redenering van graaf Rechberg te bestrijden. Inmiddels doet zich het zonderling verschijnsel voor, dat de drie Duitsche middelstaten, Beijeren, Wurtemburg en Saksen, zich eensklaps zelve aan het hoofd der beweging willen stellen, en wel onder de leiding van den Saksischen minister von Beust. Sedert 1850 is de politiek van laatstgenoemden staatsman, in verband met Beijeren, om eene vereeniging van de drie genoemde staten tot stand te brengen en aan deze in de bondsvergadering eene compacte vertegenwoordiging te verschaffen, van een zoodanig gewigt, dat zij naast Pruissen en Oostenrijk, te zamen eene derde magt vormen, die tegen elk der beide laatste mogendheden opweegt. De heer von Beust heeft reeds tijdens den oorlog in de Levant, hoewel te vergeefs, tot verwezentlijking van dit plan pogingen aangewend, en het is te voorzien, dat hij ook nu niet zal slagen. In allen gevalle zal Pruissen er zich stellig tegen verzetten.

De Deensche regering heeft in de kwestie van de Duitsche hertogdommen toegegeven. Bij de opening van den rijksraad heeft de minister-president Hall verklaard, dat de regering, om de executie te ontgaan, waarmede zij door den Duitschen bondsdag bedreigd werd, besloten heeft de voor de gezamentlijke monarchie bestaande constitutie in de hertogdommen op te heffen. De minister heeft echter tevens verklaard, dat zij de bevoegdheid van den bond ten deze niet erkent.

Het schijnt dus in het plan der regering te liggen, om dezelfde constitutie voor Denemarken te behouden. Maar hierbij doet zich eene andere kwestie voor. Bij hare uitvaardiging heeft namelijk de landdag alleen hare adhaesie aan de staatsregeling gegeven op voorwaarde, dat zij in de geheele monarchie zou ophouden van kracht te zijn, zoodra zij in een deel daarvan opgeheven werd. Tegen die voorwaarde heeft de regering in der tijd niet geprotesteerd.

De kwestie der Donau-Vorstendommen is nu volgenderwijze geregeld: de Porte verleent aan prins Kuza, doch slechts voor ditmaal en bij uitzondering, de investituur als hospodar van Moldavie en Wallachije. Voortaan zal men zich met opzigt tot de verkiezingen en de investituren houden aan de beginselen, in de overeenkomst van 19 Aug. vastgesteld. De porte zal twee firmans geven, een voor Moldavie en een voor Wallachije. De nieuwe hospodar zal zich naar Konstantinopel begeven, om den sultan het gebruikelijke officieele bezoek te brengen, zoodra de aangelegenheden der beide vorstendommen zijne afwezigheid zullen toelaten. Men denkt dat dit in het begin van October het geval zal zijn. De hospodar zal in de beide vorstendommen een afgescheiden bestuur hebben, behalve in gevallen, voorzien bij de conventie. In geval deze conventie geschonden wordt, constateert de Porte, na de noodige stappen gedaan te hebben, deze overtreding, in overeenstemming met de gezanten der groote mogendheden en zendt eene commissie, vergezeld van een gedelegeerde der buitenlandsche gezanten, naar de vorstendommen, om gemeenschappelijk den vorst te vermanen, dat hij zich binnen de grenzen der wet houde. Weigert de hospodar aan dien eisch gehoor te geven, dan wordt gemeenschappelijk voor dwangmaatregelen gezorgd.

De Skuptchina van Servie is den 27sten der vorige maand geopend. Prins Milosch heeft de vergadering verzocht, om zich bij uitsluiting met de binnenlandsche aangelegenheden onledig te houden en aan hem het beleid van de buitenlandsche staatkunde over te laten.

Te Konstantinopel is een complot op uitgebreide schaal tegen het leven des sultans ontdekt. Deze zamenzwering, waarin een aantal personen van hoogen rang gewikkeld waren, was bestemd, om de voorlooper van eene geduchte staatkundige reactie te zijn tegen de Westersche hervormingen. Voor ditmaal heeft het plan gelukkig schipbreuk geleden.

De bey van Tunis is den 22sten Sept. overleden; den 24sten heeft zijn opvolger Sidi Sadok de regering aanvaard.

Laatste telegrafische berigten.

Londen, 10 October. Alle bescheiden, betreffende de gebeurtenis op de Peiho, zijn gepubliceerd. Het keizerlijk bestuur heeft zijne goedkeuring geschonken aan de houding, door den heer Bruce aangenomen.

— Het tractaat van Villafranca is nog niet geteekend.

— De paus heeft de daden van het provisioneel bewind der Romagna voor nul en van geener waarde verklaard, en een kerkelijke straf uitgesproken over allen, die daaraan deel hebben.

— Door de hertogdommen en de Romagna zijn overal de sardinische wapens en vlag aangenomen.

— Graaf Anviti, een agent van het vorig bestuur, is door de bevolking van Parma vermoord. Het fransch gouvernement heeft zijn consul bevolen terugtekeeren, wanneer de schuldigen niet vervolgd worden.

— De keizer van Frankrijk heeft Biarritz verlaten.

— Het provisioneel bestuur der Romagna heeft een berigt aangaande haar toestand aan de europesche mogendheden gezonden.

— In Napels is een nieuw schrikbewind aangevangen. Verscheiden leden van edele familiën zijn gearresteerd, doch naderhand zonder onderzoek weer ontslagen.

— Men zegt, dat de midden-italiaansche staten prins Carignano uitgenoodigd hebben, om hen in naam van zijn neef, koning Victor Emanuel, te regeren.

— Er heeft een treffen plaats gehad tusschen de volontiers van Garibaldi, die hun hoofdkwartier te Bologna hadden, en de troepen van den paus.

— Fransche, Engelsche en Spaansche troepen bewaken de grenzen van Marocco, om op alle mogelijke gebeurtenissen voorbereid te zijn. Een opstand bedreigt den nieuwen keizer en het land is in verwarring.

— De fransche bevelhebber in Algiers maakt zich gereed tot een inval in de provincie Ouchda.

— Generaal Scott is door het Americaansche gouvernement naar San Juan gezonden, om met Engeland over een schikking te onderhandelen. In dien tusschentijd zijn de Americaansche troepen aldaar versterkt en men vreesde voor een botsing tusschen deze en de Engelsche.

— Een verschil, over het het visscherijregt te Honduras ontstaan, heeft een eisch om voldoening aan het jamaikasche gouvernement ten gevolge gehad.

— Tusschen de kabinetten van Weenen en Berlijn wordt een briefwisseling gevoerd betrekkelijk de hervorming van den Bond.

— De oostenrijksche regering heeft aan de andere provinciën dezelfde vrijheid voor de Protestanten beloofd, als reeds aan Hongarije heeft toegestaan.

— De *Great Eastern* heeft op haar proefreis de reede van Portland bij Holyhead verlaten.

— De generaals Changarnier en Bedeau hebben de amnestie aangenomen.

— Bij Keulen is een ijzeren kokerbrug voor den spoorweg over den Rhijn gebouwd.

— De Italiaansche kwestie is nog onbeslist, hoewel men verwacht, dat er weldra een afdoende stap zal gedaan worden; sommige zaken hebben een zeer ontmoedigend aanzien, en ligt mogelijk zal men zijn toevlugt nog eens weer tot het zwaard moeten nemen, maar niet juist door dezelfde partijen als vroeger.

— De bevelen van den heer Bruce zijn openbaar gemaakt en daaruit blijkt, dat hij en admiraal Hope niet schuldig zijn. Een sterke vloot zal van Engeland met 10,000 man, onder bevel van sir H. Grant, van Indie derwaart vertrekken. Frankrijk zal 15,000 man zenden.

— Voor 't overige is er geen verandering in den stand van zaken gekomen.

— Overal in Europa zijn versterkingen te lande en ter zee aan de orde van den dag. De handel is goed, uitgezonderd de oostersche, die nog niet vast is. De geldmarkt is williger; thee aanvoeren van belang hebben plaats. Consols 95⅝ tot ¾.

Suez, 21 *October*. De gebeurtenis, die ons in de laatste dagen hier het meeste belang heeft ingeboezemd, is het mislukken van de verbinding van Alexandrie met het eiland Rhodes, door middel van den onderzeeschen telegraaf. De kabel is op 70 mijlen afstands van Alexandrie gebroken; de Roode-zee-linie werkt voldoende, maar de opeenvolging van mislukte proeven in de Middellandsche Zee is ontmoedigend.

— De *Patrie* zegt, dat de fransche regering 1 man naar Aegypte zal zenden, bestemd voor China, daar te wachten op de aankomst van schepen, die vel hebben ontvangen, via de Kaap naar Suez te om hen af te halen.

— In de *Singapore Free press* van den 17den lezen wij, dat de stoomboot *Bahiana*, door de vergezeld, den 15den te tjorren bevonden was, den bel van Tanjong-Pagger in Singapore te leggen, en

Straat Doerian was gegaan, die verkozen was boven de Straat van Riouw, omdat weinig groote schepen in laatstgenoemde straat ankeren, wier ankers den kabel ligtelijk konden beschadigen. Volgens een telegram, den 16den van de *Bahiana* ontvangen, scheen het, dat deze boot ongeveer twintig mijlen ten zuiden van poeloe Brahalla was, en tot dusverre was alles voorspoedig gegaan. In open water liep zij zeven knoopen in het uur. Men verwachtte te Singapore, dat de boot nog dien dag (17den) Muntok bereiken en voor of op Zondag a.s. te Batavia aankomen zou.

Naar men ons mededeelt, is de communicatie per onderzeeschen telegraaf tusschen Singapore en Muntok reeds geopend.

NEDERLAND.

Rotterdam, 7 October. De gezondheidstoestand hier te lande blijft voortdurend te wenschen overlaten. Allerwege heerschen nog koortsen in vrij hevigen graad, terwijl ook de cholera enkele offers blijft vellen. De sterfte gedurende de maand September staat door het geheele land in zeer ongunstige verhouding tot de geboorte. In deze stad b. v. bedroeg het getal geborenen 370 en dat der overledenen 586. Te Leeuwarden telt het garnizoen zooveel zieken, dat men voor de dienst een detachement militairen uit Groningen heeft moeten zenden. In laatstgenoemde vesting, waar sedert de terugkomst der troepen uit het kamp, de hoofdwacht weder geopend was, is die weder gesloten moeten worden. Onder de kavallerie te Haarlem in garnizoen, is het getal zieken zoo groot, dat er geen manschappen genoeg zijn overgebleven, om de paarden op te passen, weshalve die naar 's Hage zijn vervoerd.

De weersgesteldheid, ofschoon bij uitnemendheid fraai, is, met het oog op genoemde epidemien, niet gunstig te noemen. Het koele en regenachtige weder toch heeft voor eene in dit jaartijde zeldzame warmte plaats gemaakt. Bij eene soms drukkende lucht, klimt de thermometer tot 72 en 74° F. Dat wij ons dus spoedig in een beteren gezondheidstoestand zullen verheugen, is wel zeer wenschelijk, maar niet waarschijnlijk.

Intusschen verschaft het schoone weder van de laatst verloopen dagen aan talrijke boekweitverbouwers een onberekenbaar voordeel; dit belangrijk gewas begon reeds ten verderve te neigen door de aanhoudende regens, het zaad begon te zwellen en uit te kiemen; blijft dit weder nog slechts enkele dagen aanhouden, dan zal er nog veel te regt komen en spoedig zal alles in de schuren verzameld zijn. Ook voor het delven van aardappelen is dit weder allergewenscht en noodzakelijk.

— Het bestuur van het *Zeemanshuis* alhier werd dezer dagen verheugd, door eene belangrijke bijdrage uit Ned.-Indie, in aandeelen in de onderneming dezer inrigting en vrijwillige giften, ontvangen door tusschenkomst van onzen geachten stadgenoot den heer G. Suermondt te Batavia, en door hem bijeengezameld van een 18-tal handelshuizen en partikulieren. Deze zoo onbekrompene bijdrage, ten beloope van bijna *f* 4200, komt het bestuur van het *Zeemanshuis* dubbel te stade. tot het in standhouden eener inrigting, waarvan het nut voor den zeemansstand hoe langer zoo meer erkend en naar waarde geschat wordt.

Rotterdam, 9 October. Door Z. M. is de formatie van het militair personeel in Nederlandsch Indie gewijzigd en vermeerderd, zijnde in verband daarmede door H. D. bepaald, dat de militaire apothekers van gemeld leger voortaan de onderscheidingsteekenen in zilver zullen dragen, zoo als die door de officieren van gezondheid van het Nederl. Indisch leger thans in goud worden gedragen.

— Uit de aan het departement van finantien ingekomen opgaven omtrent de opbrengst van den suikeraccijns over het halfjaar van 1 April tot 30 September jl., blijkt, dat de afschrijvingssom, bedoeld bij art. 2 der wet van 14 Julij 1855 (*Staatsblad* no. 104), geene vermindering behoeft te ondergaan, zoodat deze voor het tijdvak van 1 October van dit jaar tot 31 Maart 1860 onveranderd blijft.

— De koning der Belgen heeft den heer Bosscher, resident te Ternate, als blijk van erkentelijkheid voor de door dezen aan Belgische schipbreukelingen bewezen diensten, benoemd tot officier der Leopolds-Orde.

— Z. M. heeft aan mr. *Barnet Lyon*, vice-consul van Frankrijk te Paramaribo, vergunning verleend tot het aannemen en dragen van de versierselen der orde van den Heiligen Stanislas 3de klasse, hem door Z. M. den Keizer van Rusland geschonken.

— Den 1sten October zijn vertrokken de stoomschepen *Reinier Claessen*, kommandant van Raders, de *Vice-admiraal Koopman*, komm. Zwaanshals, en de *Vesuvius*, komm. Arntzenius, de beide eerstgenoemde naar de O.- en laatstgenoemde naar West-Indie.

De etat-major van de *Reinier Claeszen* is niet naauwkeurig bekend geworden; die van de beide overige bodems zijn zamengesteld als volgt: *a. Vice-Admiraal Koopman*, kapt. luit. ter zee C. Zwaanshals, kommandant; luit. ter zee 1ste klasse J. L. Nierstrasz, eerste officier; luits. ter zee 2de klasse J. A. Greve, K. van der Veen en D. Schuurman; officier van gezondheid C. G. Mansfeldt; officier van administratie E. Lasonder; klerk W. Hanegraaff; adelborsten 1ste klasse R. Ducloux, R. Jaarman, J. M. Beerends, D. Brand, H. J. Sutherland, J. G. Spanjaard, J. Egter, N. de Vries, C. Bijleveld. *b. Vesuvius*, luit. ter zee 1ste kl. J. O. Arntzenius, kommandant; luit. ter zee 2de klasse D. L. Veldman, 1ste luit.; luits. ter zee 2de klasse H. W. Walther, E. van der Sleyde en F. Luteyn: officier van gezondheid 2de klasse F. W. E. Meijer; offic. van administratie C. J. Koopmans.

— Den 18den dezer zal te Nieuwediep worden ingescheept aan boord van het schip *Barend Willem*, gezagvoerder P. W. Retgers, bestemd naar Oost-Indie, een detachement, sterk 20 gewapende Nederl. militairen, onder bevel van den kapit. der Oost-Ind. inf. C. H. O. Terschouw, van verlof terugkeerende; medegeleiders de 2de luit. der inf. J. C. Dockheer en de offic. van gezondh. 3de klasse H. W. J. van den Heuvel Rijnders, welke hunne reis zullen doen langs de Kust van Guinea, om van St. George del Mina af te halen 50 à 70 neger-rekruten. Den 20sten dezer zal te Rotterdam worden ingescheept aan boord van het schip *Catharina Maria*, gezagvoerder A. van der Tak, bestemd naar Oost-Indie, een detachement sterk 125 onderofficieren en manschappen, onder bevel van den kapitein der Oost-Ind. artillerie jhr. F. de Charon de St. Germain, van verlof terugkeerende; medegeleiders de 2de luit. der artillerie G. A. E. C. Guilroy en de 2de luit. der genie en sappeurs L. J. Resner. Wijders zal den 23sten dezer van Harderwijk vertrekken en overgaan aan boord van het schip *Elize Henriette*, gezagvoerder P. J. Deterding, liggende in het Nieuwe Diep, bestemd naar Oost-Indie, een detachement, sterk 125 onderofficieren en manschappen, onder bevel van den 1sten luit. der O. I. inf. W. J. Lindgreen, van verlof terugkeerende, medegeleiders de 2de luits. der inf. C. W. Schotborg en C. L. Berte.

Fonds tot ondersteuning van Watersnoodlijdenden.

Onze lezers weten, welke pogingen hier in 1855 zijn aangewend, om gelden voor de, door den toen plaats gehad hebbenden watersnood ongelukkig geworden personen in te zamelen, en met welk een schitterende uitslag deze bemoeijingen, dank zij der voorbeeldige weldadigheid onzer medeburgers, zijn bekroond. Zoo ook weet men, dat er nog naderhand een inteekening is geopend op het Gedenkschrift der overstrooming, waarbij de Boekhandel zich zeer loffelijk gekweten heeft, en welke inteekening heeft opgeleverd de som van *f* 8500. Maar velen weten zeker niet, welk gebruik er gemaakt is van dit bedrag. Het is ons een aangename taak, dit hierbij bekend te maken.

Die som van *f* 8500 werd te laat in Nederland ontvangen, om dadelijk aangewend te worden, wijl reeds door de milddadigheid onzer broeders in het vaderland in den nood der ongelukkigen was voorzien. Men vormde daarom het plan, die gelden te besteden tot de stichting van een fonds, voor het geval, dat zich zulk een ramp mogt herhalen, opdat men in staat ware, onmiddelijk hulp te verschaffen. Dit plan is ten uitvoer gelegd, door genoemde som op het Grootboek, ten name» Fonds ter ondersteuning van watersnoodlijdenden," in te schrijven. De heeren Jhr. Mr. R. J. Schimmelpenninck en H. W. Weijtingh, te Amsterdam, zijn administrateuren van dit fonds. Deze heeren stellen zich voor, bij herhaling der ramp, op de volgende wijze te werken.

Onmiddelijk wanneer er een overstrooming plaats heeft, begeven beide administrateuren zich naar den burgemeester van Amsterdam, met verzoek om afschrijving van het kapitaal. De thans aan 't bestuur zijnde burgemeester heeft zich hiertoe bereid verklaard; mogt een opvolger dit niet op zich nemen, dan is daartoe de president der regtbank aangewezen.

De administrateuren en de burgemeester assumeeren zich elk twee leden, zoodat er dadelijk een commissie van negen leden bestaat, om inzamelingen te doen, terwijl het kapitaal van het grootboek wordt afgeschreven en gezonden aan den gouverneur der geteisterde provincie, om onmiddelijk in den nood te voorzien. Dit geschiedt bij wijze van een voorschot, groot *f* 8400, aan die commissie. De rest van de som, nl. de daarop geloopen en van het grootboek afgeschreven renten en giften, waarmede men hoopt, dat het kapitaal zal vermeerderen, is de eigentlijke gift aan de noodlijdenden. Het voorschot toch van *f* 8400 wordt afgehouden van de bij de commissie ingekomen giften, en op nieuw op het grootboek gebragt, opdat het fonds blijve bestaan.

Tevens moet hier nog bij opgemerkt worden, dat er steeds *f* 100 ingeschreven moet blijven, zoodat, mogt ook, door te weinig ingekomen giften bij de commissie of door andere omstandigheden, dit voorschot niet terugbetaald kunnen worden, het fonds nimmer te niet kan gaan, en dus de O. I. gevers zich een blijvend gedenkteeken hebben gesticht.

Onze berigtgever, de heer H. W. Weijtingh, een der administrateuren, eindigt zijn brief, met ons te verzoeken, het indisch publiek zijn hartelijken dank toe te brengen voor hare menschlievendheid. (*Redactie.*)

Kaarten van Straat Banka.

In het Bat. Handelsblad van 12 November jl. is uit de *Straits Times* van 5 te voren overgenomen een artikel over de opneming van *Straat Banka*, door H. B. M. opnemingsvaartuig *Saracen*. De redactie van het B. H. heeft niet noodig geacht, dit bericht eenigzins toetelichten, en toch heeft het toelichting noodig, wil men niet door de woorden: »De *Straat Banka* kan nu als de groote weg naar *Singapore* en *China* beschouwd worden," geleid worden tot het denkbeeld, dat de wereldhandel dit aan *Engeland* en niet aan *Nederland* verschuldigd is.

Het woordje *nu* doet natuurlijk veronderstellen, dat *Straat Banka* vroeger *niet* de groote weg naar *Singapore* en *China* was, en daarin ligt opgesloten het verwijt, dat *Nederland*, tot welks gebied *Straat Banka* behoort, heeft verzuimd dien weg bevaarbaar te maken.

Dat een Singapoersche courantier zoo iets denkt en schrijft, kunnen wij ons begrijpen; die heeren zijn, in den regel, niet gewoon aan iets anders dan afkeuring van hetgeen door of in *Nederland* en *Nederlandsch Indie* wordt verrigt, en wij kunnen ons daar zeer wel in' troosten. Maar van een *Nederlandsch-Indisch* courant hebben wij het regt meer te wachten.

Daar nu het B. H. zich tot het bloote berigt bepaalt, zullen wij trachten in het ware licht te stellen, wat door *Nederlandsch Indie* voor de opneming van het vaarwater in *Straat Banka* is verrigt.

Zonder verder terug te gaan, wijzen wij op de *kaart van de vaarwaters en eilanden tusschen Sumatra en Borneo; derde gedeelte, bevattende de Straten Banka, Macclesfield, Clement en Stolze, door den luitenant ter zee H. D. A. Smits.* 1846 (*verbeterd in* 1858). Te gelijk en tot opheldering van die kaart gaf de luitenant *Smits* uit zijn: *Zeemansgids door de Straten Banka en Gaspar, Batavia* 1847.

Wil men zich eenig denkbeeld vormen van de waarde, die nu zelfs door vreemdelingen wordt gehecht aan deze *Nederlandsche* kaart in vergelijking van de *Engelsche*, dan wijzen wij op de volgende woorden van de *Straits Times* van 28 Julij 1857: «The rock on which the *Transit* was wrecked is correctly marked down in the Dutch charts, but in those published by the English Board of Admiralty the rock is nearly one mile out." En nog sterker en in algemeenen zin laat datzelfde blad, in zijn nummer van 6 Maart 1858, zich uit over de waarde der *Nederlandsche* en der *Engelsche* kaarten van *Straat Banka*, in de volgende woorden: « When re-commissioned, we believe, the *Saracen* will make a survey of *Banca Straits*, the Admiralty Charts of which channel are very defective. We mean the English Admiralty Charts, those of the Hydrographical department at Batavia are far superior to our own and corrected from recent surveys by Dutch officers."

Nederlandsch Indie heeft zich echter niet tot de *verbetering* der kaart van *Smits* bepaald. De luitenant ter zee G. W. E. Moeth heeft, in de wateren van *Banka* gestationeerd zijnde, geheel vrijwillig eene nieuwe opneming van *Straat Banka* verrigt, en het resultaat daarvan was de *kaart van Straat Banka, door den luitenant ter zee A. C. J. Edeling, Batavia*, 1858, eene kaart; die voor de inlandsche kustvaart eene buitengewone waarde heeft, daar de namen zoowel in het Maleisch met Arabisch schrift als in het Nederduitsch vermeld zijn.

Wanneer nu de opneming van de *Saracen* zal zijn uitgegeven, zal de ondervinding moeten leeren, welke, de *Nederlandsche* of de *Engelsche* kaart, de voorkeur verdient.

Men ziet dus, dat het Ned. Indische Gouvernement in de opneming en karteering van *Straat Banka* niet is achterlijk gebleven, en wij rekenden ons verpligt dit te doen uitkomen, ook om hulde te brengen aan onze bekwame en ijverige zee-officieren. Een ieder, die met het afmattende en inspanning vereischende opnemingswerk op zee bekend is, zal beseffen, dat zij regt hebben op eene openbare erkenning hunner verdiensten, en dat het krenkend voor hen moet zijn, dat *Nederlandsch-Indische* nieuwsbladen het door vreemden op hydrografisch terrein verrigte aankondigen en hun werk, als het ware, met een minachtend stilzwijgen voorbij gaan.

En dat dit werk niet van geringen omvang is, dat onze zee-officieren, niettegenstaande de drukke diensten, die de staat van hen vergt, nog immer bereid zijn voor de hydrografie nuttig te wezen, ziet men, door slechts een blik te slaan op de volgende lijst der, gedurende de jaren 1858 en 1859, door het hydrografisch bureau te *Batavia* uitgegeven kaarten.

1. Nieuwe editie Java-zee van Melvill van Carnbee en Smits.
2. Nieuwe editie der ankerplaatsen van de eilanden beoosten Java.
3. Straat Banka, door Edeling.
4. Kaart van de westkust van Sumatra van Singkel af tot Taboijong, door Edeling.
5. Reede van Padang.
6. » » Benkoelen met de Poeloe-baai.
7. » » Priaman.
8. » » Tiboe.
9. » » Baros.
10. » » Singkel.
11. » » Ampenan,
12. » » Laboean Tring.
13. » » Tapalang.
14. » » Muntok.
15. Brouwers Straat.

Een gewezen zeevarende.

Batavia, 22 November 1859. (*Redactie.*)

Fragment van een gesprek.

........., . . »Vreemd is 't, zoo dwaas als de menschen in Holland kunnen redeneren. In weerwil van alles wat men van hier derwaarts schrijft, in weerwil van de menigte ambtenaren, die telken jare, met verlof of met pensioen, naar het vaderland terugkeeren, schijnen zij geen indische toestanden te kunnen begrijpen, of ons geen geloof te willen schenken. Wanneer zal men daar eens wakker worden, wanneer eens O. I. met oost-indische maat gaan meten en niet met de hollandsche, zoo als nog maar al te dikwerf gebeurt?"

»Waarover ijvert ge zoo? vroeg een ander, die met zijn buurman een druk gesprek had gevoerd en alleen de laatste woorden verstaan had.

»Waarover ik zoo ijver? over de bekrompenheid van oordeel, die men allerwege in Holland aantreft. Met name heb ik het oog op onze traktementen. Het klinkt zoo verbazend veel, *f* 1600 's maands en toch is het te weinig."

»Mij dunkt," zei een ambtenaar eerste klasse, pas voor weinige dagen te Batavia aangekomen, met een glimlach, »mij dunkt, dat gaat nog al.

»Daarover kan u nog niet oordeelen, omdat u de levenswijze nog niet kent. Een hoofdambtenaar, een directeur van financiën of van eenig ander departement bv. kan niet leven, zooals hij leven moet, of hij komt te kort."

De andere lachte ongeloovig.

»Ik zal u overtuigen, en de heeren kunnen zeggen, of ik gelijk of ongelijk heb. Mijn traktement bedraagt *f* 1600; daarvan gaat af:

11% voor het weduwen-, weezen- en pensioen fonds	*f* 176.—
mijn woning kost mij	» 250.—
de opvoeding mijner kinderen in Nederl.	» 260.—
» » » » » hier	» 200.—
mijn bedienden	» 200.—
verlichting	» 40.—
wasch	» 40
Doctor en apotheker	» 50
contributien voor de instandhouding van nuttige inrigtingen, enz. enz. in Indie en in Europa	» 100
wijn en Europesche provisiën	» 100
paarden, rijtuigen, stalling, enz.	» 100
kleeding	» 100
voeding voor een huisgezin van 8 personen, met inbegrip van brood, koffij, thee, melk en suiker	» 300
Totaal	*f* 1916
mijn traktement bedraagt	» 1600
dat geeft dus een maandelijksch te kort	*f* 316

Meneeren! is dit waarheid of niet?

»Zekere waarheid. De eene post moge voor den een iets lager zijn, andere zijn daarentegen hooger, maar het totaal zal geen 50 gulden verschil maken. Te kort bestaat in allen gevalle."

»En dat kan of wil men zich in Nederland niet voorstellen. Men verbeeldt zich daar, dat iemand, die zooveel maandelijksch inkomen heeft, binnen eenige jaren schatrijk moet zijn."

»Ja, niet alleen in Nederland, maar ook hier zijn er velen, die tegen zulk een inkomen als tegen een berg van goud opzien, alleen omdat zij de uitgaven niet kennen, die aan onze betrekkingen, willen wij onzen rang ophouden, noodzakelijk verbonden zijn."

»'t Zou goed zijn, eens een dergelijke berekening te publiceren. Komt er al geen verhooging, menigeen begint toch zeker anders over de verhouding tusschen onze inkomsten en uitgaven te denken. Zendt ze aan den Java-Bode."

»Goed, dat zal ik doen."

En zoo komt het, mijnheer de redacteur, dat ik u het nevensgaande toezendt. U zal mij verpligten het te plaatsen.

(*Redactie*)

VERSLAG van het Collegie van Curatoren van het gymnasium Willem III, nopens zijne verrigtingen tot den 25sten October 1859.

BATAVIA, 25 *October* 1859.

Aan
Zijne Excellentie den Gouverneur Generaal
van *Nederlandsch-Indië*.

Nu het Uwe Excellentie behaagd heeft, aan de voorgestelde organieke verordeningen voor het gymnasium *Willem III* Hare goedkeuring te schenken, is — na het leggen dezer grondslagen — als het ware een eerste rustpunt gekomen in de door ons collegie met geestdrift aanvaarde taak, om de zoo milde beschikking van onzen geërbiedigden Koning, genomen op het voorstel van Zijne Exc. den minister van kolonien, *J. J. Rochussen*, ten uitvoer te leggen, door de stichting van eene inrigting voor opvoeding en middelbaar onderwijs, welke voor de Europesche jongelingschap in deze gewesten eene bron van beschaving en vorming worden moet.

Ten einde nu reeds te doen blijken, dat Uwe Exc. niet te vergeefs de aandacht van ons collegie gevestigd heeft op de wenschelijkheid, om zoo spoedig mogelijk tot de voordeelen der koninklijke magtiging te geraken, is het niet ondienstig voorgekomen, een kort overzigt onzer verrigtingen Haar aan te bieden, en daarbij eerbiedig den wensch te voegen, dat het — voor zoo ver Uwe Exc. zulks nuttig en noodig zal achten — voor publiciteit moge worden bestemd, vermits het zich begrijpen laat, dat onze landgenooten — na het berigt in de Javasche Courant van 8 Junij jl. — met belangstelling vernemen zullen, op hoedanige leest het op te rigten gymnasium zal worden geschoeid, en hoe ver men reeds is gevorderd met het regelen dezer zaak.

Het was op den 14den Junij, dat ons collegie voor de eerste maal te zamen kwam, en door den eerevoorzitter, mr. *A. Prins*, na eene warme toespraak werd geconstitueerd.

Aan hem zij het ons vergund, te dezer plaats een woord van hulde en erkentelijkheid te brengen voor de krachtige, hoog te waardeeren medewerking, welke ons van zijne zijde heeft mogen te beurt vallen, en waarvan ten bewijze kan strekken, dat zwaarwigtige ambtsbezigheden ZHoogEdGestr. niet hebben belet, de leiding van zaken in ons collegie geheel op zich te nemen, tot dat de voornaamste regelingen waren vastgesteld.

Het eerste, wat ons te doen stond, was de organisatie van ons collegie-zelve. Deze kwam van lieverlede tot stand, door de vaststelling van een reglement van orde, door de verdeeling van den voorbereidenden arbeid onder een drietal subcommissiën — voor opvoeding en onderwijs, voor de gebouwen, en voor de huishouding en financiën — respectivelijk zamengesteld uit de heeren:

1o. mr. *W. Rappard*, dr. *P. Bleeker*, mr. *T. H. der Kinderen*, jhr. mr. *F. van Hemert* en *C. F. W. Wiggers van Kerchem*;
2o. *T. Ament*, *G. H. Uhlenbeck*, *N. H. W. Stumphius Whitton* en *J. W. C. Diepenheim*;
3o. *T. Ament*, *C. F. Wiggers van Kerchem*, *G. F. de Bruijn Kops* en *G. Suermondt*;

alsmede de benoeming der ondergeteekenden tot voorzitter en secretaris, terwijl aan laatstgenoemden, op daartoe bekomen magtiging van Uwe Excellentie, een adjunct werd toegevoegd.

Intusschen stond het hoofddoel onzer bijeenkomsten van den aanvang af ons levendig voor den geest, en lag het in den aard der zaak, dat de drie volgende onderwerpen daarbij het eerst in aanmerking kwamen, als:

a. het organieke reglement;
b. de formatie en keuze van het personeel;
c. de aankoop en inrigting van een gebouw.

Elk dezer drie onderwerpen vereischt afzonderlijk behandeling.

ad *a.* Bij de zamenstelling van het reglement werd door de commissie voor opvoeding en onderwijs tot leiddraad genomen, het door den gemeenteraad van 's Gravenhage voor het stedelijk gymnasium aldaar vastgesteld programma, behoudens afwijking, waar zulks met het oog op het meer omvattend doel der Indische inrigting, of om lokale eischen, noodzakelijk of wenschelijk is voorgekomen.

Deze gewigtige aangelegenheid lokte eene gedachtenwisseling uit tusschen de regering en ons collegie, welke ten slotte daartoe leidde, dat bedoeld reglement bij besluit van 21 October jl., no. 14, door Uwe Exc. bekrachtigd werd.

ad *b.* De benoeming van docenten moest natuurlijkerwijze afhankelijk worden gesteld van de formatie van het personeel. Voor deze laatste strekte tot basis de koninklijke beschikking, volgens welke voor de geheele inrigting jaarlijks als maximum wordt toegestaan:

voor de eerste vijf jaren na de oprigting . . . *f* 85,800:—
voor het tweede vijftal jaren . . . . . „ 94,800:—
en na het tiende jaar . . . . . „ 103,800:—

tegenover welke uitgaven de schoolgelden als baten van 's lands kas zullen moeten worden verhandeld.

Hoezeer deze eindcijfers op gemaakte berekeningen waren gegrond, zoo verlangde echter het opperbestuur, dat het gebruik van die fondsen zich geheel zoude regelen naar gelang der omstandigheden en behoeften. In verband hiermede werd door Uwe Exc., op voordragt van ons collegie, bij het besluit van 22 September 1859, no. 3, bepaald:

A. dat het personeel van het gymnasium *Willem III* zal zijn te zamengesteld, als volgt:

1o. een directeur met den titel van rector, doctor in de letteren en bespiegelende wijsbegeerte, op eene maandelijksche bezoldiging van *f* 600:—
2o. een conrector, doctor in de letteren en bespiegelende wijsbegeerte, op eene maandelijksche bezoldiging van *f* 400:—.
3o. een praeceptor, doctor in de letteren en bespiegelende wijsbegeerte, op eene maandelijksche bezoldiging van *f* 300:—.
4o. een doctor philosophiae naturalis, voor de wis- en natuurkundige wetenschappen, op eene maandelijksche bezoldiging van *f* 400:—.
5o. een tweede docent in de wis- en natuurkunde, op eene maandelijksche bezoldiging van *f* 250:—.
6o. vier onderwijzers voor het Hollandsch, Fransch, Duitsch en Engelsch, de letterkunde, geschiedenis, aardrijkskunde en ander wetenschappelijke vakken, ieder op eene maandelijksche bezoldiging van *f* 250:— of gezamentlijk *f* 1000:—.
7o. onderwijzers in het teekenen, maleisch, javaansch en de gymnastiek, gezamentlijk op eene maandelijksche bezoldiging van *f* 300:—.
8o. een administrateur, op eene maandelijksche bezoldiging van *f* 200:—.
9o. een geneesheer, op eene toelage van *f* 100:—.

B. Dat de onder no. 1, 2, 3, 4, 5, 6 en 8 genoemde personen voor zich en hun wettig gezin zullen genieten kostelooze geneeskundige behandeling en geneesmiddelen, alsmede vrije woning in of bij het Gymnasium, of zoolang daartoe geene geschikte gelegenheid mogt aanwezig zijn, hun zal worden te goed gedaan eene nader te bepalen indemniteit als huishuur.

C. Dat de onder no. 1, 2, 3, 4, 5 en 6 genoemde personen, na verloop van het eerste vijftal jaren, na de aanvaarding hunner betrekking, zullen genieten eene tractements-verhooging:

de rector van . . . . *f* 200:— 's maands;
de conrector van . . . „ 100:— „
de praeceptor van . . . „ 75:— „
de doctor philosophiae naturalis van *f* 100:— 's maands;
de tweede docent in de wis- en natuurkunde van *f* 50.— 's maands;
de vier onderwijzers in de levende talen ieder *f* 50:— 's maands;

D. dat zij na afloop van een tweede vijftal dienstjaren nogmaals eene tractementsverhooging van hetzelfde bedrag zullen bekomen.

E. dat de sub B opgenoemde personen, ten aanzien van het weduwen- en weezen-fonds en van de burgerlijke pensioenen, alsmede ten aanzien van de wachtgelden, verloven enz., geheel en al gelijk zullen zijn aan gewone ambtenaren, en

F. dat op de bij lett. A, 7o., bedoelde onderwijzers de wettelijke bepalingen omtrent de pensioenen en verloven niet van toepassing zullen zijn.

Wat nu de keuze van bedoeld personeel betreft, zoo moest het resultaat eener oproeping in de dagbladen uitwijzen, welke personen hier te lande aanwezig zijn, om voor plaatsing als docent aan het Gymnasium in aanmerking te kunnen komen. Hiervan was de uitslag, dat uit *Nederland* nog benoodigd zijn de rector, conrector en praeceptor, de 1ste docent in de wis- en natuurkunde en de docenten in de fransche en de engelsche taal.

De eigenaardige bezwaren, aan het kiezen van dit personeel verbonden, deden ons collegie te rade worden, zulks aan eene commissie in *Nederland* op te dragen, uit mannen zamengesteld, die het vertrouwen in deze zoo moeijelijke aangelegenheid ruimschoots verdienen, met name:

De fungd. secretaris generaal bij het departement van kolonien mr. *J. Loudon*.

dr. *C. G. Cobet* en dr. *M. de Vries*, hoogleeraren in de letteren te Leiden, en

mr. *J. L. de Bruijn Kops*, kommies bij het departement van finantien en redacteur van het tijdschrift, de Economist.

Overeenkomstig de door ons collegie gedane voorstellen heeft het Uwe Exc. behaagd, aan het opperbestuur eene voordragt te doen omtrent de bijzondere voordeelen, welke aan het uit *Nederland* benoodigde personeel dienen te worden toegekend, nopens de wenschelijkheid, om den rector met de landmail te doen herwaarts komen, zoomede omtrent de beschikbaarstelling van fondsen, tot bestrijding der door de commissie in *Nederland* te maken kosten, en tot aankoop der van daar verlangde boekwerken en schoolbehoeften.

Van de zijde van ons collegie zijn aan voornoemde commissie en wel aan ieder lid in het bijzonder, de bedoelingen der Regering en onze wenschen ontvouwd, en daarbij is haar met aandrang voor oogen gehouden, dat een uitstekend rector en een uitgelezen personeel van docenten hoofdvoorwaarden zijn voor het welslagen der door ons geprojecteerde inrigting, waarbij gemoeid is een der gewigtigste belangen der Nederlandsch-Indische maatschappij. Aan haar is tevens de meest mogelijke spoed krachtig aanbevolen, zoodat met reden mag worden verwacht, dat het uit Europa benoodigd personeel in de eerste helft van het volgende jaar hier te lande zal aankomen, als wanneer — naar wij hopen — de opening van het gymnasium geene verdere vertraging zal behoeven te ondergaan.

Van het hier te lande te verkrijgen personeel is tot dus verre geen ander benoemd, dan de 2de docent in de wis- en natuurkunde, welke betrekking het Uwe Exc. heeft behaagd — op voorstel van ons collegie — op te dragen aan den heer *Schwertzel*, gewezen docent in die vakken aan het gymnasium te *Winschoten*; terwijl voor de betrekking van administrateur dezer dagen eene voordragt aan Uwe Ex. is gedaan.

Omtrent het overige hier bedoeld personeel zal Uwe Exc. eerlang voorstellen kunnen te gemoet zien.

ad *c.* Het kwam ons collegie geraden voor, in de dagbladen eene uitnoodiging aan belanghebbenden te rigten, die genegen mogten zijn tot verkoop of verhuur van gebouwen of erven te dezer stede, geschikt voor een tijdelijk of definitief gymnasium. De hierop ontvangen zestien aanbiedingen werden aan het door Uwe Exc. gegeven voorschrift getoetst, dat het voor gymnasium te bestemmen pand moet zijn: geschikt en gezond gelegen, en tevens tot bijbouwing en uitbreiding gelegenheid moet aanbieden.

Geene van allen kwam deze voorwaarden zoo zeer nabij, als het te koop aangeboden woonhuis van de erven van wijlen den heer *de Perez*, waaraan geen ander bezwaar was verbonden, dan de ligging op *Salemba*, en mitsdien verwijderd uit het centrum der hoofdplaats, alwaar Zijne Exc. de Minister van kolonien, ten gerieve der externes, het gymnasium bij voorkeur wenschte te zien daargesteld. Werd uit dien hoofde van den aankoop van het pand op *Salemba*, afgezien, dan zou — bij de talrijke bezwaren, tegen de overige huizen en erven bestaande — tot het optrekken van een ge heel nieuw gebouw op het Koningsplein moeten worden beslote Doch tegenover het eenige daaraan verbonden voordeel, het geri ven namelijk van eenige ingezetenen in den omtrek van dat plei stonden zoo vele ernstige bezwaren, als: de hooge kosten van daa stelling, het ruime tijdsverloop, alvorens de lessen zouden kunne aanvangen, het gebrek aan stroomend water en schaduwrijk ge boomte: dat al deze redenen, in verband met de omstandighei dat ook volgens den wil van het opperbestuur het daar te stelle gymnasium in de eerste plaats moet zijn, eene inrigting voor *op voeding en onderwijs* voor de Europesche jongelingschap *in Nede landsch-Indie*, en met het bepaalde: dat *speciaal ook deze zaak aa de beoordeeling en beslissing van de Indische regering in den ruimst zin wordt overgelaten*: ons collegie noopten, met eerbiedigen aa drang aan Uwe Exc. in overweging te geven, tot den aanko van het pand op *Salemba* de vereischte magtiging te willen ve leenen.

Het heeft Uwe Exc. bereids behaagd, op dit voorstel gunsti te beschikken, zoodat thans ook dit gewigtig punt in de hoofdzaa beslist is.

Ten slotte verdient hier nog te w rden vermeld, dat Uwe Exe heeft goedgevonden, ten behoeve van ons collegie de aanvankelij noodig geachte som beschikbaar te stellen, tot bestrijding der koste van meubilair en alle verdere huiselijke benoodigdheden, welke vo de eerste inrigting van het daar te stellen gymnasium zullen worde vereischt.

Door de speciale commissie, aan welke deze aangelegenheid i al haren omvang is toevertrouwd, zijn reeds de voornaamste ma regelen tot voorziening in bedoelde behoefte genomen; hoofdzakelij bestaande in belangrijke bestellingen in *Nederland*, ten einde d in het oog te houden spaarzaamheid naar eisch te betrachten.

Om tot een juisten maatstaf met opzigt tot het aantal in- e externes te geraken, zal weldra eene oproeping aan ouders e voogden worden gerigt, die genegen mogten zijn, zonen en pupille voor het gymnasium te bestemmen.

Het collegie van curatoren vermeent te mogen vertrouwen, d bovenstaand overzigt aan Uwe Excellentie de overtuiging zal heb ben geschonken, dat van zijne zijde niets onbeproefd wordt gela ten, om de koninklijke stichting op hechte grondslagen te doe rusten, hoezeer alleen de toekomst kan uitwijzen, of het ons voo oogen gestelde doel in allen deele zal worden bereikt. Dit alle staat nu reeds vast, dat de veelvermogende ondersteuning der reg ring — eene hoofdvoorwaarde tot welslagen — aan de nieuw stichting blijvend verzekerd is, terwijl wij van onzen kant deze ge legenheid gaarne te baat nemen, om Uwe Exc. te betuigen, d het hooge gewigt der ons toevertrouwde belangen een prikkel z zijn, om daaraan met den meesten ijver onze zorgen te blijve wijden.

Het welslagen der zaak zal echter voor een groot deel daarva afhangen, of onze landgenooten, — waaronder zoo velen, die ee sinds lang gekoesterden wensch eerlang *boven verwachting* zalle vervuld zien, — aan ons gymnasium het onontbeerlijk vertrouwe schenken zullen, en of zij niet — door eerst de nieuwe zaak i hare werking te willen gadeslaan — haren aanvankelijken bloe al zij 't dan ook onwillekeurig, aanmerkelijk zullen belemmere Wanneer vertrouwen en medewerking van die zijde ontbreke wanneer niet van alle kanten gretig de gelegenheid wordt aange grepen, om de Nederlandsch-Indische jongelingschap — welk maatschappelijke loopbaan ook voor een ieder zij weggelegd — a eene inrigting, met zooveel kosten en zorg daargesteld, eenig voor ieders vorming hoogst nuttige jaren te doen doorbrenge dan zal het edele doel, door den Koning met deze stichting b oogd, *niet* volledig kunnen worden bereikt, dan zullen schatt worden verspild, waar men zich rijke vruchten had voorgespiegel en wat wel het zwaarste weegt: dan zal de tijdgenoot eene groo verantwoordelijkheid jegens het nageslacht op zich laden.

Doch wel verre, van eene zoo ontmoedigende toekomst in he verschiet voor ons te zien, houden wij ons veeleer overtuigd, d op onze langenooten geen vergeefsch beroep zal worden gedaa De liefde voor hun kroost strekt ons tot waarborg, dat hun nie liever is, dan het belang hunner zonen krachtdadig te bevordere waartoe hun weldra door het *gymnasium Willem III* de schoonst gelegenheid zal worden aangeboden.

Daarom vertrouwen wij met reden, dat het gymnasium al eene bloeijende toekomst wacht, en dat het eerlang een magtig hefboom zal worden tot ontwikkeling van het beschavend Nede landsch element in deze gewesten.

In hoeverre deze vooruitzigten van lieverlede zich mogen ve wezentlijken, zal ons collegie bij het einde van iederen jaarkrin in een algemeen verslag der werkzaamheden open leggen, zulle de wij ons veroorloven, de tusschenkomst zoowel van Uwe Exc als van den Minister van koloniën in te roepen, tot aanbiedin van bedoeld verslag aan Zijne Majesteit den Koning, die als stich ter van het gymnasium gewild heeft, dat het ten blijke van zij hooge belangstelling zijn naam voeren zou, en die mitsdien i de eerste plaats regt heeft, van den toestand en werking deze inrigting voortdurend kennis te dragen.

Ten slotte rust op ons collegie de aangename pligt, Uwe Exce lentie onze erkentelijkheid te betuigen voor haar kabinetsschrijve van 22 September jl., no. 218, waarbij het Uwe Exc. heeft b haagd, hare bijzondere tevredenheid te kennen te geven over d wijze, waarop ons collegie zich tot dus verre van zijne taak hee gekweten.

Namens het collegie van Curatoren voornd.
AMENT,
Voorzitter.
WIGGERS VAN KERCHEM.
Lid, tevens Secretaris.

SCHEEPSBERIGTEN.

Straat Sunda Doorgezeild.

DATUM.		VLAG.	NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	VAN.		NAAR
November	12	Nederlandsch	Bengalen	H. F. P. Carter	Batavia	11 Nov.	Rotterdam
„	15	„	Vriendentrouw	D. Grevelink	„	14 „	Amsterdam
„	18	„	Koophandel	L. Crevecoeur	„	17 „	„
„	—	„	Beurs van Rotterdam	F. de Vos	„	— „	Rotterdam
„	—	Engelsch	Star of the North	H. P. Buckham	Londen	14 Oct.	Hongkong
„	—	„	Galatia,	W. Wright	Singapore	6 Nov.	Algoabay
„	—	Nederlandsch	Shanghae	H. Uitermark	Amsterdam	15 Junij	Samarang
„	19	Engelsch	Caduceus	J. ass	Hongk. en Sing.	5 Nov.	Londen
„	—	„	Indiana	Sansom	Hongkong	1 „	Londen
„	—	„	Tung Ya	C. Taijlor	Shanghae	26 Oct.	„
„	—	„	Egean	J. P. Newton	„	28 „	Liverpool
„	—	Nederlandsch	Qautre Bras	F. Bondix	Batavia	18 Nov.	Holland
„	15	Engelsch	Leicester	J. Robbins	Manila	23 Oct.	New-York
„	20	Bremer	Eduard	C. P. Haerloop	New-Castle	7 Julij	Singapore
„	—	Nederlandsch	Staatsraad van der Hoeven	F. Heijmeriks	Rotterdam	23 „	Batavia

Aangekomen schepen te *Batavia*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	VAN.		AGENTEN.
Novemb.	19	Ned. Indisch	stooms.	Batavia	C. C. L. Neijts	Soerabaija	16 Nov.	W. Cores de Vries.
„	—	„	„	Samarang Packet	J. F. Scheel	Pamanoekan	19 „	Levert & Co.
„	—	„	bark	Hairol Barie	Sech Arfan	Indramaijo	17 „	Buijs, Jacobsen & Co.
„	20	Nederlandsch	brik	Koerier	F. A. Rotgans	„	18 „	van Ommeren, Rueb &
„	—	„	bark	Johannes Christiun	C. van Heemstede Obelt	Pasoeroean	11 „	C. Bahre & G. Kinder.
„	—	„	„	Zuid Beveland	J. van der Meulen	Melbourne	14 Oct.	J. Cezard & Co.
„	21	„	„	Staatsraad van der Hoeven	F. Heijmeriks	Rotterdam	25 Julij	Landberg, Bez. de Bie &
„	—	Ned. Indisch	„	Soetan Iskander	L. Y. Kloppenburg	Padang	5 Nov.	Purvis en co.
„	—	„	„	Marzoek	Sech Alhabassij	Riouw	5 „	Buijs, Jacobsen & Co.
„	—	„	„	Fat al Nassar	Said bin Segaf	Banka	12 „	B. J. Jacobs.
„	—	„	stooms.	Banda	Neije	Singapore	18 „	W. Cores de Vries
„	—	Engelsch	brik	Saugeen	Knight	Liverpool	14 Julij	B van Leeuwen & Co.
„	—	Sard	bark	Lijdia	Bogana			Busing, Schröder & Co
„	22	Nederlandsch	„	Delftshaven	Schaap	Australie		Landberg, Bez. de Bie &
„	—	Ned. Indisch	„	Fathool Karim	Sech Fagie	Padang	12 Nov.	B. J. Jacobs.

Vertrokken schepen van *Batavia*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	NAAR
November	20	Ned. Indisch	stooms.	Ambon	W. Vogel	Samarang en Soerabaija
„	—	„	„	Oenarang	S. van Hulsteijn	„ „
„	—	Nederlandsch	bark	Macasser	J. Ripp	„ „
„	—	Ned. Indisch	„	Fathal Joesoer	Said Alhabassij	Soerabaija en Grissee
„	—	„	schoener	Almas	Lim Ansan	Muntok
„	22	„	stoomb.	Samarang Packet	J. F. Scheel	Samarang via Cheribon
„	—	Nederlandsch	brik	Louise Roeloffina	J. A. Sijbrandi	„ en Indramaijo
„	—	„	bark	Copernicus	L. Visser	„ en Soerabaija
„	—	Engelsch	schip	Joseph Busbby	G. S. Justice	Singapore
„	23	Nederlandsch	bark	Stad Schiedam	J. T. Wulp	Soerabaija

In lading liggende schepen te *Batavia.*

VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	BESTEMMING.	AGENTEN.
Nederlandsch.......	bark	Jan Pieterzoon Koen.	P. A. C. Hugenholtz	Samarang en Soerabaija...	Haager & Schuurman.
"	"	Sophia Koningin der Nederlanden.......	L. A. Klein.	Rotterdam	Schimmelpenninck & Co.
"	"	Dolfijn	C. B Brandligt	....	"
"	"	Johannes Anthonius	F. Metz	....	Landberg, Bezoet de Bie & Co.
"	"	Cheribon	Coers.	....	"
"	"	Per Aspera ad Astra	J. Admiraal	Nederland via Tjilatjap....	"
"	"	Bellona.	J. O. Kluin	....	J. Cezard & Co.
"	"	Bilderdijk.	M. Löschen	....	Morgan, Melbourn & Co.
"	"	Johannes Christian	Obelt.	Nederland	C. Bahre & G. Kinder.
"	"	Maria Magdalena	Wilenbrink	Nederland	"
"	schip	Soerabaija	de Boer.	Rotterdam	Busing, Schröder & Co.
"	"	Cornelia	G. de Vries	Soerabaija	van Ommeren, Rueb & Co.
"	brik	Koerier	F. A. Rotgans	Nederland	"
"	bark	Ridderkerk	Teerlink	....	B. Kopersmit & Ce.
"	"	Java	S. S. van Dam	....	"
"	schip	Elipse*	C. J. Doeksen	....	"
"	bark	Nederland en Oranje*	van Ruijven	....	Dümmler & Co.
Ned. Indisch.......	brik	Atiatool Rachman*	Sech Bafadel	Muntok	B. J. Jacobs.
"	"	Fathal Nassar*	Said bin Segaf	Soerabaija	"
"	bark	Alnoer*.	Sech Sultan bin Achmat ...	Samarang	"
"	"	Saijool Gair*	Sech Basarahiet	Cheribon	Buijs, Jacobsen & Co.
"	"	Al Osmanio*	Sech Bahasoan	Singapore	"
"	"	Srie Balgair*	Sech bin Soenkar	Cheribon	"
"	"	Y esserin*	Said Alkaf	Singapore	"
"	brik	Roodathool Jens*	Moh. Said	....	"
"	"	Hairol Barie*	Sech Arfan	....	"
"	"	Marzoek*	Said Alhabassij	....	"
"	"	Cheribon Packet*	W. F. Massingham	....	Pandel & Stiehaus.
Engelsch............	"	Saugeen*	Knight	Sserabaija	B. van Leeuwen & Co.
"	bark	Richard Thornton*	Sinclair	Londen	Martin, Dyce & Co.
"	"	Nemesis*	Young	Engeland	The Borneo C. Limited.
Deens............	"	Herluf Trolle*	A. C. Wandall	....	C. Bahre & G. Kinder.
"	"	Ludwig Holm*	L. Leigh	....	"
Hamburg............	"	Arracan*	Kuhlker	....	Busing, Schröder & Co.
"	"	Amazone*	C. F. Riese	Holland	Metzendorff, Wilmans, Ruijs & Co.
Zweedsch............	"	Superior*	Cullberg	Nederland	"
"	schip	Prins Carl*	Bergman	....	J. Cezard & Co.
"	bark	Avik*	Ahlborg	Singapore	Pitcairn, Syme & Co.
"	"	Hedwig*	Sjögren	Stockholm	Busing, Schröder & Co.
Sard............	"	Lijdia*	Bogana	....	"
Oldenburg............	"	Oldenburg*	H. H. Binger	....	"
"	schoener	Alfred Hermann*	W. Brummer	....	E. Moormann & Co.
Fransch............	bark	Fernand*	J. M. Blanchet	Nantes	"
Amerikaansch.......	"	Oriental*	Parker	Bremen	Maclaine, Watson & Co.
Meckelenburg	schip	Alt Meckelenburg*	Grosser	Sydney	"

De Particulieren schepen zijn aangeduid met een*

ZEETIJDINGEN.

Aangekomen.

Brouwershaven. 26 Sept. Admiraal Wieting, Baltimore.
2 Oct. Juno, Bruijns, Batavia.
Bankside, Wigzell, Bombay.
5 Admiraal de Winter, Jansen, Batavia.
Hellevoetsluis 27 Sept Constantia, Monnom qq., Texel.
28 Speculant, van Wagtendonk, Bahia.
1 Oct Patriarch Sambiri, Lion, Batavia.
Casilda, Stafford, Baltimore.
3 Cairo, Wooster, New-York
Texel. 27 Sept Baltimore, Brakke, Batavia.
28 Koning Willem II, van Eijk Menkman, dito.
Gouverneur-Generaal Duijmaer van Twist, Hoeksma, Padang.
29 Stad Gouda, Breuning, Batavia.
1 Oct. Broedertrouw, Rotgans, dito,
Prins Frederik der Nederlanden, de Wit, Padang.
2 Jupiter, Burggraaff, Batavia.
3 Maria Lucia Sonderman, Valparaiso.
Zierikzee. 4 Oct. Tamar, Ross, Batavia (n. Rotterdam).
Vlissingen. 5 Oct. Maria Elis. Margaretha, Bauditz, dito (n, Midd.)

Vertrokken.

Brouwershaven. 4 Oct. Abel Tasman, Rijken, Batavia.
d'Elmina, Teengs, dito
Nova Zembla, Hordijk, dito.
6 Zephir, de Vries, dito.
Amalia, Oldejans, Philadelphia.
7 Ida Elisabeth, Kramer, Batavia,
Prinses Amalia, van Rijn van Alkemade, Melbourne.
Hellevoetsluis. 28 Sept Flora MacDonald, Fuller, New-York.
1 Oct. Z. M. st Reinier Claeszen, komm. van Raders, Batavia. (via Plymouth en de K. de G. Hoop.
6 Fosca Helena, de Waal, Boston.
7 Valparaiso, Kok, Macasser (via Soerabaija)
Peter Symon, Legg, Valparaiso.
H. Lidnina, ten Brink, Newcastle.
Texel. 17 Sept Ardjoeno, Rap, Soerabaija.
1 Oct. Z. M korvet Vice-Admiraal Koopman, komm. Zwaanshals, Batavia.
Z. M. schroefschoener Vesuvius, komm. Arntzenius, Suriname.
3 Joh Christina, de Boer, Newcastle.
5 Oceaan, Poestkoke, Soerabaija.
6 Gebroeders, de Groot, Valparaiso.
Vlissingen. 5 Oct. Louise, Buijs, dito.

Zeilklaar.

Texel. 7 Oct. Barend Willem, Retgers, St. George d'Elmina en Batavia.
Emilie, Bruijseels, Melbourne.

(*Wordt vervolgd*)

Aangekomen Passagiers.

Van Batavia: Per Jupiter, kapt. Burggraaf, de 1ste luitenant der infanterie van Windsheim met echtgenoot.

Per Stad Gouda, kapt. Breuning, drie jonge heeren Wilkes en de jonge heer Swarts.

Per Oost-India Packet, kapt Postma mevr. de wed Hamstra met 5 kinderen.

Per Broedertrouw, kapt Rotgans, de heeren C. G. van Dentsch, kolonel der artillerie O. I. leger, G L C. C van Vugt, kapitein der infanterie O. I leger, en echtgenoot, de jonge heeren E. O. Holländer en F. en A. van Naerssen, de jonge jufvr. M. van Staveren en C. G. M. Lange, 4 gepasp militairen.

Per Patriarch Sambiri, kapt Lion, de heer Fransen van de Putte met familie.

Per Maria Elisabeth Margaretha, kapt Bauditz, de heer Hoffman, gewezen gezagvoerder van het barkschip Prinses Sophia.

Van Padang: Per Prins Frederik der Nederlanden, kapt. de Wit, de heer J. Wiers van Coehoorn en 3 kinderen, 2 vrouwel bediende.

Van Valparaiso: Per Maria Lucia, kapt. Sonderman, de koopvaardij-kapt. C. Gerdes, mevr. E. Heiliger en 5 kinderen en mejufvr. C. Elmee.

Vertrokken Passagiers.

Naar Batavia: Per Ida Elisabeth, kapt. Kramers, de heeren F. G. van Delden en echtgenoot, Mr. de Mathes, T. U van Hengel, echtgenoot en 5 kinderen, J. J. Vonk Robbers, de beide heeren Withon en 1 jav bediende,

Naar Soerabaija: Per Oceaan, kapt. Poestkoke, de heer D V. J. H. Crockewit, echtgenoot en bediende, de heeren C. K. Schaap, C. Viehoff, Mr. de Sturler en van der Meulen.

Per Ardjoeno, kapt. Rapp, de heeren K. C. Graichen, F. W. S. van Staedel, echtgenoot en 6 kinderen, G. L. Schönbeck Jr. en J. J. H. Eschweiler.

MARKTBERIGT.

VAN DEN 25 SEPTEMBER TOT EN MET 8 OCTOBER 1859.

Te AMSTERDAM en ROTTERDAM.

Terwijl sedert onze laatste het terugkeerend vertrouwen aan den eenen kant steun vond in de uit verschillende bronnen voortvloeijende bevestiging van het berigt, omtrent de vorderingen, welke de contracterende mogendheden te Zurich maken, in het vaststellen der vredesvoorwaarden, zoo blijft aan de andere zijde de beantwoording der vraag, in hoeverre de Italianen zich daarmede zullen kunnen vereenigen, een zeer duister punt, waaromtrent de in de hertogdommen zich meer en meer ontwikkelende geest, vooral in de laatste dagen, juist niet zeer gunstig doet opineren.

Het is dan ook grootendeels aan deze minder gunstige of wel meer wijfelende vooruitzigten omtrent het definitief tot stand komen van den vrede toe te schrijven, dat de handel, ofschoon niet bepaald ongunstig gestemd, sedert eenige dagen ten minste weder aanmerkelijk stiller is, en men zich tot het noodige en niets meer bij inkoopen schijnt te bepalen, zijnde er, behalve de plaats gevondene veilingen van Indigo, Cochenille, Droogerijen, Java Thee, Suiker en Cocosolie zeer weinig omgegaan.

Slechts enkele artikelen maakten eene uitzondering, waaronder Huiden die zich volkomen op het gunstige standpunt souteneerden en waarvan weder eenige partijen tot steeds verbeterende prijzen zijn afgedaan. De mogelijkheid van het ontstaan van nieuwe onlusten in China werkt ook gunstig op dit artikel, daar men in dat geval in Engeland op belangrijke vraag voor krijgstoerustingen schijnt te rekenen. Ook Rijst blijft gevraagd in geanimeerde stemming, ofschoon de berigten van de Vereenigde Staten den Tarwe oogst aldaar als zeer overvloedig beschrijven en men verwacht dat de prijzen eene zoodanige verlaging zullen ondergaan als noodig is om naar Europa uit te voeren, waartoe een genoeg surplus voorhanden zal zijn, zoodat in het mogelijk tekort in enkele streken van Europa waar de oogst minder gunstig mag zijn uitgevallen, gemakkelijk zal kunnen worden voorzien.

Koffij. De markt van Koffij bleef stil, en de aftrek van Java Koffij uit de veiling was minder sterk dan men verwacht had, zoodat de afleveringen bij de N. H. M. dan ook slechts 209,000 bn. beliepen. Wanneer het zich bevestigt dat het buitenland zeer weinig voorraad heeft, dan ziet men daardoor veel handel en aftrek te gemoet in deze en de volgende maand.

De onlangs gearriveerde Padang per *Duymar van Twist*, en Prins Frederik der Ned., zoo mede de Java Koffij per *Baltimore*, zijn nog niet geheel gelost.

Te Rotterdam werden 680 bn. Triage en goed ordin. Java ex *Amerika* afgedaan, van $30^{1}/_{2}$ tot $37^{1}/_{2}$ cs.

Door de N. H. M. werden bij inschrijving verkocht 246 bn. Java BS. tot $39^{1}/_{2}$ cs.

(*Wordt vervolgd.*)

MARKTPRIJZEN.

TE BATAVIA, DEN 25 NOVEMBER.

BENAMING DER GOEDEREN.	PRIJZEN VAN	PRIJZEN TOT	AANMERKINGEN.
Arak .... ℔ legg.	44.—	45.—	verkoopen.
Casia, Vera	9.—	12.—	niet aan de markt.
Cubeben	66.—	......	idem idem.
Cochenille	2.—	......	idem idem.
Klapper Olie	22.—	23.—	niet voorhanden.
Gom Elastiek .... ℔ pic.	84.—	85.—	verkocht.
„ Benzoin	80.—	120.—	zonder afdoeningen.
„ Dammar .... ℔ pic.	25.—	26.—	afgedaan.
Gutta Percha	37.—	......	moeijel. te verkrijg.
Rotting, Banjermassing	9.—	10......	verkocht.
„ Padang	7.—	7.50	niet voorhanden.
Sandelhout	......	......	
Tin	95.—	......	tot not. gehouden.
Foelie N°. 1	55.—	......	stil.
Huiden, Koe	3.75	......	met weinig vraag.
„ Buffel .... ℔ st.	3.—	4.—	gewild.
Kruidnagelen .... ℔ pd.	......	......	zonder voorraad.
Koffij, Java	35.—	......	verkoop. op de kust.
„ Padang	......	......	zonder voorraad.
Notenmuscaat No. 1	85.—	......	afgedaan.
Peper, zwarte	22.—	22.50	schaars.
„ witte	40.—	......	niet voorhanden.
Sapanhout, Manila in Entrep.	7.—	......	voorraad klein.
„ Java .... ℔ pic.	4.—	......	stil.
Suiker No. 16	16.—	......	afgedaan.
Rijst, Indramaijoe met zakken.	......	......	zonder voorraad
« Witte Batavia 1e kwalit.	140.—	150.—	belangr. afd. heb-
« „ „ 2e „	125....	135.—	ben tot not. plaats
« Carga	115.—	......	gehad.

Wisselkoers op Holland $103^{1}/_{2}$%,— Engeland *f* 11,25 @ *f* 11,35,— Singapore *f* 2,70,— China *f* 2,77,— Calcutta *f* 120,— niminaal.

Vrachten. De Ned. brik Cornelia en Geertruida eene lading Rijst en Suiker innemen te Cheribon en Kandanghauer naar Amsterdam dooreen @ *f* 60,— ℔ last.

De Ned. brik Louise Roeloffina bedong voor Suiker *f* 57,50 en *f* 52,50 voor koffij op de Kust te laden naar Amsterdam.

De Ned. bark Stad Schiedam is bevracht voor Zout @ *f* 18,— ℔ koijang langs de Kust.

TE SAMARANG, DEN 18 NOAEMBER.

Koffij, *f* 35,25,—
Suiker N° 16, *f* 15,25— in zakken afgedaan.
Indigo, *f* 4,— voor eerste qualiteit geboden.
Koehuiden, *f* 60,— ℔ kodie.
Buffelhuiden, *f* 40 @ *f* 45,— ℔ kodie.
Staart Peper, oogst opgeruimd.
Rijst ordinair wit, *f* 145,— ℔ koijang @ 28 picol. zonder zakken.
" carga " *f* 115 @ 130,— idem. idem.
Klapper Olie *f* 25,—
Katjang " *f* 22,—
Rotting *f* 8 @ *f* 9,—
Kadjang Matten, *f* 8,—
Wisselkoers op Holland 6/m. 103%.

TE SOERABAIJA, DEN 17 NOVEMBER.

Suiker *f* $15^{1}/_{2}$,—
Koffij, nominaal.
Rijst, (carga) ℔ koijang *f* 140 @ *f* 150,—
Idem (witte) " " *f* 170 @ *f* 180,—
Koehuiden ℔ pic.
Arak ℔ legger *f* 45,—
Olie (Klapper.) *f* 25,—
Olie (Katjang) *f* 18,—
Kadjang Matten *f* 8,—
Rotting *f* $8^{1}/_{2}$ @ *f* 9,—
Wisselkoers 103%

TE PASOEROEAN, DEN 16 NOVEMBER.

Suiker N°. 16 ℔ pic. *f* $15^{1}/_{2}$,— geboden.
Rijst, (witte) ℔ koyang *f* 160,—
Id. (carga) " " " 140,—
Olie, (klapper) pic. " 25,—
Id. (katjang) " " 20,—
Wisselkoers 102 @ 103 pCt.

Restant Producten in 's lands pakhuizen, den 16 November 1859.
46,570-42 pic. Suiker, oogst 1859.
106,912-19 " Koffij " 1859.

Den 16 November waren in de Gouvernements Pakhuizen afgeleverd, uit den oogst van 1859.

DER FABRIEK		Gouv. levering PIC. SUIKER.	vrije beschikking.
Wangoon Redjo,	a	10,583—89.	
Ardjo Sarie,	a	14,180——.	10,979—93
Ardie Redjo,		14,847—79.	
Yoso Wilangoon,		7,458—99.	
De Hoop,		11,688—88.	
Djacatra Oost,	a	9,800——.	13,980—84
De Onderneming,	a	11,050—01.	14,006—09
Wono Redjo,	a	9,306——.	6,691—73
Kloerahan,	a	10,304—04.	6,427—22
De Goede Hoop,	a	6,860——.	3,015—31
Gaijam,	a	10,998——.	2,214—12
Becassie Oost,	a	7,884——.	9,424—09
Dankbaarheid,	a	7,056——.	4,896—28
Soeko Redjo,	a	7,500—08.	11,286—99
Kawis Redjo,		11,490—04.	
Sarie Redjo,	a	8,000—10.	4,166——
Pleret,	a	10,272—03.	2,051—69
Te Zamen		164,118—85 pic. Suiker.	89,140—39
		170,779—19 " Koffij.	

N. B. van de fabrieken met a geteekend is de Gouvernements levering afgeloopen.

AMBOINA, 3 NOVEMBER.

Rijst, voorraad verminderende, witte *f* 7,50 @ *f* 8,— ordinaire *f* 5,50 @ *f* 6 ℔ pic.
Goed blaauw Katoen ontbreekt, ord. kwaliteit veel voorhanden, echter niet gewild.
Holl. en Engl. Madapollams schaarsch, voor 5/4 gebl. Holl. Madapollams is niet meer dan *f* 6,— te bedingen, goed 6/4 Holl. blaauw Katoen is *f* 11,— waard.
Roode garens niet voorhanden.

Lijst der in het Entrepot aanwezige regalen.

VAN DEN 12 TOT EN MET DEN 15 NOVEMBER 1859.

Van Nedrrland per Ned bark *Jan Pieterszoon Koen*, gez. Hugenholtz.

1 kt. adres *J. Heisterkamp*, RMWO 4 kl. Majoor Kommandant van het garnizoens bataillon in de Lampongsche districten te Telok Betong afgegeven aan de firma *van der Meulen en co* te Batavia

Per *Copernicus* gez. Visser.

2 kn. adres Luitenant-Generaal *J. van Swieten.*
1 kt. adres Luitenant ter zee *Aschat*, LR & Z.
1 kt. adres Mevr. *H. A. M. Catotir*, Batavia HVD No. 22.
10 vs. boter.

Per *Jacobi*, gez. Schaap.

3 kn. gemerkt WP No. 1/3.

Per *Nederland en Oranje*, gez. van Ruijven.

1 kt. gemerkt G & S / OO
1 kt. gemerkt G & S / NN
1 kt. adres *A. G. Dümmler.*

HANDELSBERIGTEN.

AAN- EN UITVOER TE BATAVIA,

VAN DEN 15 TOT EN MET DEN 17 NOVEMBER 1859.

Aanvoer.

Van Zweden per Zw. schip *Prins Carl*, gez. Bergman, agt. J. Cezard en co.

12408 stav. ijzer, *Agenten.*

Van Nederland per Ned. bark *Macasser*, gez. Rip, agt. Cezard en co.

249 last. steenkolen, *N. H. M.*
60 led. leggers, *G Wilson en co.*

Van Samarang en Soerabaija per N. I. stoomb. *Osnarang*, gez. van Hulsteijn, agt. Landberg, Bezoet de Bie en co.

3 kn. doeken, *B. van Leeuwen en co.*
70/m. sigaren, *Abeelen, Dennison en co*
1 kt. doeken, 1 do. cotonetten, 1000 ps. koehuiden, 20 pic. cubeben, 60 do. lange peper, 150 do. zw. do. *E Moormann en co.*
5 kn manufact, *Gumprich en Strauss.*
eenige gouv. goederen, *Gouvernement*

Uitvoer.

Naar Nederland per Ned. schip *Beurs van Rotterdam*, gez. de Vos, agt J. Cezard en co.

3000 pic. suiker, 1 kt kleinigheden, *Fraser, Eaton en co.*
3002 pic suiker, *Schimmelpenninck en co.*
840 pic. rotting, 4187 do rijst, 7 coll. provisien, *Agenten.*

Naar Nederland via Cheribon per Zw. bark *Constance*, gez. Söderberg, agt. J. Cezard en co.

150 pic. rotting, *Agenten.*

AAN- EN UITVOER TE MACASSER,

VAN DEN 1 SEPT. TOT EN MET DEN 1 OCT. 1859.

Van Java per N. I. stoomb. *Menado*, gez. Couteron.

66 kn. en bn. manufact., *f* 40,000 zilv. munt, *f* 15,000 gouden do. 2 kn. lijnwaden, 60 do. waskaarsen.

Van de Moluccos per N. I. stoomb. *Menado*, gez. Couteron.

f 11119 zilv. munt, *f* 2500 gouden munt.

Van Soerabaija per Eng. bark *Augusta May*, gez. Rouks.

565 tonn. steenkolen.

Van Singapore per Ned. Ind. bark *Snuffelaar*, gez Verra Roza.

12 kn. amfioen, 30 bn garen, 300 pic. gambier, 10 kn. lijnwaden.

Van de Moluccos per N. I. stoomb. *Ambon*, gez Vogel.

f 7448 zilv. munt.

Van Singapore per Eng. bark *Corcyra*, gez. Waleson.

77 kn. lijnwaden, 28 bn. garen, 10 kn. sigaren, 30 do. dranken, 10 do. amfioen, 387 pic. ijzer en ijzerwerk, 74 tromm. provisien, 356 pic. gambier, 10 do. gadongs, 253 st. houtwerk.

Van Timor per N. I. brik *Antoinette*, gez. Chasteau.

720 pic. sandel en wortelhout, *f* 4000 zilv. munt

Van Soerabaija per N. I schoener *Marianne*, gez. Gronbeck.

523 pic. pareld'amour, 600 do koffij, 15 ks. karetten, 78 do. rotting, 200 do. was, 10 do, triepangs, 167 do. noten.

Van China per Eng. bark *Augusta May*, gez Rauks.

3830 pic. triepangs, 1 kt. vogelnestjes, 4 bn. lijnwaden, 100 do olie koeken, 70 do ebbenhout, 200 do. rijst, 1 do. huiden, 15 do. koffij, 200 do, rotting, 840 do wortelhout, 500 do. langa pitten, 4 do. kajoe soija.

Uitvoer.

Naar de Moluccos per N. I. stoomb. *Menado*, gez. Couteron.

825 kn. en vn. diversen, 29 pic. suiker, 30 vn. boter, 30 pic. dingding, 2 coll. provisien, 17 coll. paijongs, 32 kn manufact.

Naar Macao per Ned bark *Emma*. gez. Kramer.

760 pic. sandelhout 350 do wortelhout, 2060 do tripangs, 1550 do. rijst, 285 do. katjang, 500 do. agar agar, 31 do haaivinnen, 1680 do rotting.

Naar Soerabaija per Ned. bark *Buitenzorg*, gez. Ruhaak.

116 pic. was, 200 pic. koffij

Naar Soerabaija per N. I. bark *Elmansoor*, gez. Mohamat.

55 paarden

Naar Java der N, I. stoomb, *Ambon*, gez. Vogel.

f 6167 zilv. munt, 3 kn. manufact, 29.47 pic was, 2 do, karetten.

Naar Macao per Ned bark *Drie Gebroeders*, gez. Kramers.

1460 pic. katjang, 2100 do. rotting, 30 do. koffij, 800 do tripangs, 38 kn. blikwerk, 120 pic. agar agar, 30 do. haaivinnen, 2 ks. vogelnestjes, 260 pic. sandelhout, 500 do. wortelhout

Naar Batavia per N. I brik *Antoinette*, gez Chasteau.

30 paarden. 4 kn lijnwaden, 15 kn. diversen, *f* 10,000 zilv. munt.

Naar de Moluccos per N. I. stoomb. *Ambon*, gez. Vogel.

4 bn. amfioen, 3 kn. lijnwaden, 2 pic, ijzerwerk.

Naar Java per N. I. stoomb. *Menado*, gez. Couteron.

29 pic. was, 3 ks. parels.

Naar Java per Ned. bark *Canton*, gez. Tweehuijs.

115 pic. was, 38 vn teer, 115 pic. masoë, 340 do. sandelhout, 73 do. noten, 25 kn. wijn, 2 paarden.

Naar Singapore per Eng schip *Henry Oscar*, gez. Kier.

644,96 pic. sandelhout, 356,20 do. rotting, 70 do. huiden, 460 do. katjang, 142 do. sago.

Naar Shanghae per Eng. brik *Excelsior*, gez. Robson.

2061 pic. sandelhout, 1587 do. agar agar, 2000 do. rijst, 429 do. rotting, 330 triepang.

Naar Koetei per N. I. brik *Antoinette*, gez. Chasteau.

300 pic. rijst, 4 kn. en bn. lijnwaden, 3 kn. diversen, 1 do. kofalen; 4 do. suiker, 20 bn. amfioen, 3655 pic. zout.

AAN- EN UITVOER TE AMBOINA,

VAN DEN 1 TOT EN MET DEN 27 OCTOBER 1859.

Van Batavia per N. I. stoomb. *Menado*, gez. Couteron.

14 kn. manufact., 25 do. cognac. 4 do. provisien, 2 vn. meel, 3 do. bier 35 coll. bagage, 7 kn. koperwerk. *Van Samarang.*
3 kn. provisien, 102 krandj. suiker, *Van Soerabaija.*
50 keld. genever, 7 kn. wijn, 13 zakk. koffij, 12 vn. meel, 12 do. boter, 21 kn. paijongs, *Van Macasser.*
16 ank. zuurkool, 2 ks. papier, 10 vs. boter, 13 ks. dranken, 15 do, thee, *Voor Menado.*
8 vn. meel, 2 kn, eau de cologne, 4 keld. klapp. olie, 18 kalebassen olie, 1 kt. koperwerk, *Voor Ternate.*

Van Banda over Soerabaija per N. I. schip *Faidul Mesbarak*, gez. Intje Noerdien.

70,000 ps. dakpannen, 64 koij. rijst, 8 krandj. suiker, 33 pic. klapp. olie, 2 kn. dranken.

Uitvoer.

Naar Batavia, Samarang en Soerabaija per N. stoomb. *Menado*, gez. Couteron.

6 kn. diversen, *f* 1400 zilv munt, 8 kn. kop. geld, 6 do. wijn.
f 2,700 zilv. munt, *Voor Macasser.*
1 zak cacao, *Voor Menado.*
157 zakk. rijst, *Voor Banda.*
26 coll. diversen, 29 kn. tabak, 30 krandj. suiker, 3 kn. lijnwaden, 100 ks. zeep.

Naar Soerabaija per N. I. bark *Alfalk*, gez. Sech Baradja.

485750 ps. gedr. sago, 1575 fl. kajoe poetie olie, 201 ps. Lingoa planken, 22 do. balken, 350 pic. sago meel, 71 do. wortelhout, 82 do. notenmuscaat, 72 do. foelie, 93 do. tafelbladen, 2 do. oude koper, 16 do. massoeij, 2 kn. geweren

Aangekomen Passagiers te Batavia,

van den 19 tot en met den 22 November 1859.

Met de N. I. stoomb. Samarang Packet, Kapt. J. F. Scheel, de heeren Hofland en familie en Mohr, mejufvrouw Plazier van Pamanoekan.

Met de Ned. bark Johannes Christian, Kapt. van Heemstede Obelt, de Assistent-Resident Tormijn, echtgenoot en dochter van Pasoeroean.

Met de Ned. bark Staadsraad van der Hoeven, Kapt. F. Heijmeriks, de heer J. C. de Witt en 2 jav. bediende van Rotterdam.

Met de N. I. bark Marzoek, Gez. Sech Abdul bin Achmat Alhabassij, 5 Arabieren, 3 jav. vrouwen en 102 Hadjies van Riouw.

Met het N. I. stooms. Banda, Kapt. Neije, de heer Tissot, echtgenoot en dochter, mevrouw van Hoorn, 2 kinderen en bonne, de Majoor Auffmorth, Kapitein Backerus en 1ste Luitenant Niemans van Singapore via Riouw en Muntok.

SNELPERSDRUK VAN H. M. VAN DORP TE BATAVIA.